

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Continua la Dictadura? Aviat ho sabrem.

CARTA OBERTA AL SENYOR BARÓ DE VIVER

Excel·lència: Entre nosaltres no hi ha ningú que hagi estat ni esperi ésser regidor. Això pot ésser per vós una garantia d'imparcialitat que us costaria de reconèixer a cap representant dels partits que administraven abans la ciutat. Només som ciutadans de Barcelona, i amb aquesta qualitat i amb cap d'altra us adreçem aquestes ratlles.

Un dia històric: L'expulsió de l'Ajuntament popular. El delegat del Directori al silló de l'Alcalde (Arxiu Branguli.)

consell d'un bon amic. ¿Per què heu esperat que us vinguin a treure? ¿Per què no us en heu anat en càrre la dictadura que us va fer batlle? Pùblicament us heu dolgut d'unes críiques que creieu injustes. D'altres segurament en vindran; però ara hauríeu pogut rescatar amb un gest la protecció dels primers silencis. En renunciar la nostra primera magistratura, hauríeu reconegut que no us l'havia donada el poble, i encara que tard, hauríeu demostrat que l'haver dut el nom d'Alcalde de Barcelona us havia encomanat un sentiment de respecte al voler de la ciutat.

- A tercera plana: El governador Milans del Bosch. El senyor Gassó i Vidal no pot fer declaracions.

Els Dijous Blancs

El Col·legi d'Advocats

Per ordre telegràfica del ministre de Justícia ha estat reposada al seu lloc la Junta de Govern dels Col·legis d'Advocats que havia estat destituïda per la dictadura en el mes de març de 1926 i dies després empresonada i exiliada pel governador Milans del Bosch. La nova Junta ha pres possessió davant d'una lluita representació del Col·legi en un acte d'una sobrietat emocionant. El degà senyor Abadal, que guardava les insignies del seu càrrec, va posar damunt la taula la vara que simbolitzava la seva autoritat, i sense dir un mot féu entrega de la comunicació oficial de la seva reposició al secretari senyor Duran Balada, que la llegí en veu alta. Tot seguit, el degà, amb paraules molt concises, declarà tancat el parèntesi obert per la dictadura en la vida legal del Col·legi i va invitar el seus companys a tornar a ocupar els seus llocs, dolent-se en nom de tots que la mort hagi privat d'aquest merescut honor als senyors Casagran i Ribalta, que havien suportat amb gran dignitat els mateixos sofriments. Després d'unes abraçades dels dos ex-degans senyors Maluquer i Hurlado, es donà per acabada la cerimònia entre grans aplaudiments dels reunits que saludaren també amb una sorollosa ovació al senyor Bernis, l'actitud del qual tothom recorda amb elogi refusant amb gran energia de formar part de la Junta illegal malgrat la coacció d'un processament que ha resistit amb molta serenitat.

Es aquesta una reparació que, no per haver-se fet esperar, es pot passar per alt. El nou govern ha complert un deure de justícia. La forma desconsiderada i absurda amb què va procedir la dictadura contra una corporació professional de tant de prestigi era un dels records més lamentables que havia deixat el règim caigut. Ningú no podia esperar que s'arribés a un procediment tan barroer per obtenir la submissió dels advocats del nostre país a la política personal dels que tenien de fet el poder; però tot ja creure que, si aquest atreviment va ésser possible, es deu en gran part a la pressió constant, persistent, infatigable d'un núcli de gent d'aquí que volia satisfer una mala passió. S'han donat aquest gust durant quatre anys. No els haurà servit de res. Han compromès la dignitat professional d'uns companys que varen complir l'encàrrec de suplantar la Junta destituïda, i ni aquests ni els que els han posat en una situació tan poc lluita saben explicar-se per quin propòsit han passat tot aquestes trasbals. No han tingut cap influència en la vida del Col·legi, que és el mateix que era, ni han pogut alterar les normes de l'orientació jurídica dels nostres homes de dret, ni han deixat cap més rastre de tota aquesta temporada que la intervenció d'alguns advocats de la Junta de la dictadura en organismes oficials més o menys profitosos. Per aquest darrer resultat, la dictadura els podia escollir directament — i ningú no s'hauria pres la molèstia de deixar-se sense el soroll de sabres i de ferramenta de presó amb què s'han complicat tan sense solta l'existència.

Entre els advocats que assistiren a la reposició de la Junta es parlava de fer diferents reclamacions judicials sobre reparació de danys. No podem negar que seria aquest un bon camí a seguir, però hi ha en el final d'aquest procés, malgrat el dramatisme innegable de molts dels seus moments, una tal quantitat de ridícul, que ella sola paga tot el dany col·lectiu. Un dels advocats de la Junta illegal, que estava als llims, es presentà després d'acabada la cerimònia de reposició de la destituïda. Enmig d'un gran silenci, els advocats reunits en el gran hall del Col·legi li varen fer pas fins a la sala de Juntes, i quan anava a obrir la porta, un empleat el va advertir que la Junta que estava reunida no era la d'ell. Una gran riallada el va acompanyar fins que per una porta escadussera, sense dir ni barret, va sortir altre cop al carrer. Ningú no es va pendre aquest incident en drama. El cul-de-làntia del darrer capítol d'aquesta història ha estat una rialla. El que té d'esponjània fa creure que serà difícil trobar-ne un altre de millor.

Senyor Baró de Viver; el poble està encarnat de tornar a ésser lliure. Ja no us pertany com fins ara perquè es pertany a si mateix. No l'amofineu amb les vostres quimeres, ni amb la vanitat de serveis que no us va demanar. Si per la força el privàreu d'escoltar la justificació dels seus elegits, es pot passar ben bé d'escoltar la vostra. En té prou amb saber que sou dels que l'han volgut esclau. Aneu-vos-en sense fer remor, i demaneu que el silenci de la vostra absència protegeixi el vostre nom.

MIRADOR INDISCRET

Conte jueu

Ja sabeu el conte de moda? L'hem sentit contar diverses vegades. A fi d'evitar sorpreses als nostres lectors hem pensat recollir-lo.

El conte fa: Francesc Cambó i Batlle arriba al cel. Sant Pere, després de saludar respectuosament l'il·lustre amic de Le Veu, li diu: — La vostra visita ve a tomb. Vós que sou un gran financier potser em resoldreu aquest problema. Vet aquí que fa un quant temps que els sants antics, Sant Pau, Sant Joan, jo i altres tan eminents com nosaltres sofrim una terrible competència per part dels sants nous, i aquesta competència es tradueix en una gran crisi financiera. Finalment Sant Pere suggereix a Francesc Cambó que torni un quant temps a la terra per tal d'intentar solucionar el problema pel sistema que es pugui, potser formant un gran trust, etc... Cambó torna a aquesta vall de llàgrimes, fa certes gestions i al cap d'un cert temps se'n torna cap al cel.

Record Ara que tornen a entrar gent bregada en la vida municipal, hem de recordar aquelles hores de 1923 en què els que havien d'ésser les autoritats noves entraren a l'Ajuntament convençuts que allò era una cova de lladres i es dirigiren al caixer del Muncipi amb aquesta pregunta:

— Vamos a ver, ¿Dónde están los recibos de los concejales? Es creien, pobrets!, que els regidors anaven al caixer i li demanaven els diners a dojo. Més tard els ingenus de la tardor de 1923 aprenueren la carta de navegar per l'Ajuntament.

El magnífic senyor de Rull

Entre els noms dels nous regidors «mixtes» (dictatorials i populars) veiem el d'aquell «regionalista» autèntic, senyor de Rull, president del Círcol del Liceu i que fou famós per la seva tasca pintoresca. El senyor de Rull és propietari. Tan propietari que una vegada que portava la representació de l'Alcalde acompanyant una comissió de turistes, en arribar al Tibidabo i enenvar-los el panorama grandios de la urbs, no tingué altres paraules per a fer-ne l'elogi que aquestes: — ¿Eh, cuánto inmueble?

Un home aclaparat Un dels homes més aclaparat per les recents catàstrofes ha estat el senyor Ponsà. Ell que s'havia acostumat a fer d'autoritat, a presumir d'home important, ja no és res més que un de tants socis del Liceu. Fins ha canviat de color. S'ha esgrogueït. Els guardies urbans no el saluden amb aquell respecte i efusió de dies abans.

El, però, també s'ha deixat anar. Ja no va tan ben vestit. Tan primmirat abans amb la roba i la corbata, l'altre dia duita una trinxera amb el folre al descobert. Dues noies que prenen l'aperitiu a la Maison Dorée, en veure'l passar digueren: — Pero ¿cómo ha envejecido este hombre! — ¡En unas horas! — ¡Con lo rumbo que era!

La futura majoria municipal i els funcionaris Així que es va saber a l'Ajuntament l'acord del govern de fer la meitat de regidors elegits i l'altra meitat dels alts contribuents, els funcionaris s'esvereraren. Per exemple, En Josep Maria Pi i Sunyer, amb aquell aire simpàtic que li dona la seva usopleseu, va dir: — Sí, sí, no hi ha més remei. He de tornar a demanar l'alta a Acció Catalana. Ja se'n faran càrrec.

L'home que no s'adonava on' era

Aquest armador es diu Micó. En cert moment, ara fa un any, fou detingut i portat a Presons Militars, a València. Ell és un valencià ceptat, d'aquells que saben liquidar una «paella» i riure amb estrèpit. L'home els primers dies rondinà una mica, després començà a demanar coses, i les hi concedien. — Voldria que em deixessin tenir una màquina d'escriure... I l'hi concedien. — Voldria que em deixessin entrar la família fins les deu de la nit... — Concedit... Poc després demanava: — Voldria que poguessin entrar a treballar dos dependents de la casa i així el negoci no es ressentiria... — Molt bé, ja poden entrar... I per últim, En Micó, davant de les facilitats que li eren donades, demanà autorització, per escrit, de tenir al calabós un aparell telefònic. Llavors el capità general de València contestà la instància fent-li, entre altres, aquestes consideracions: «que no debia olvidar que, al fin y al cabo, estava preso y que las Torres de Cuarte no eran en realidad un edificio destinado a oficinas, sino una prisión militar...»

El seu mal no tenia remei

La Tribuna del Vallès, diari nocturn de Sabadell, feia constar sota la capçalera: «órgano oficial de la Unió Patriótica». Doncs bé, amb sorpresa dels pocs ciutadans que veien aquest diari, un dia no gaire llunyà li trobaren la capçalera canviada; «diario de la noche de unión patriótica», i, al costat, l'escut de Sabadell.

Els morts a 5.000 pessetes

Un amic nostre, el nom del qual no fa el cas, va ésser víctima d'un terrible accident d'automòbil mentre anava amb un taxi d'una de les companyies d'aquesta ciutat. Quatre mesos de llet i una sèrie de doloroses intervencions quirúrgiques han marcat l'epifleg del tràgic passeig en taxi. Ha vingut l'hora de les reclamacions, i el nostre amic s'adreça a la Companyia: — No us demano pas gaire: només quinze mil pessetes, o sigui exactament el que he tingut de pagar als metges que m'han curat.

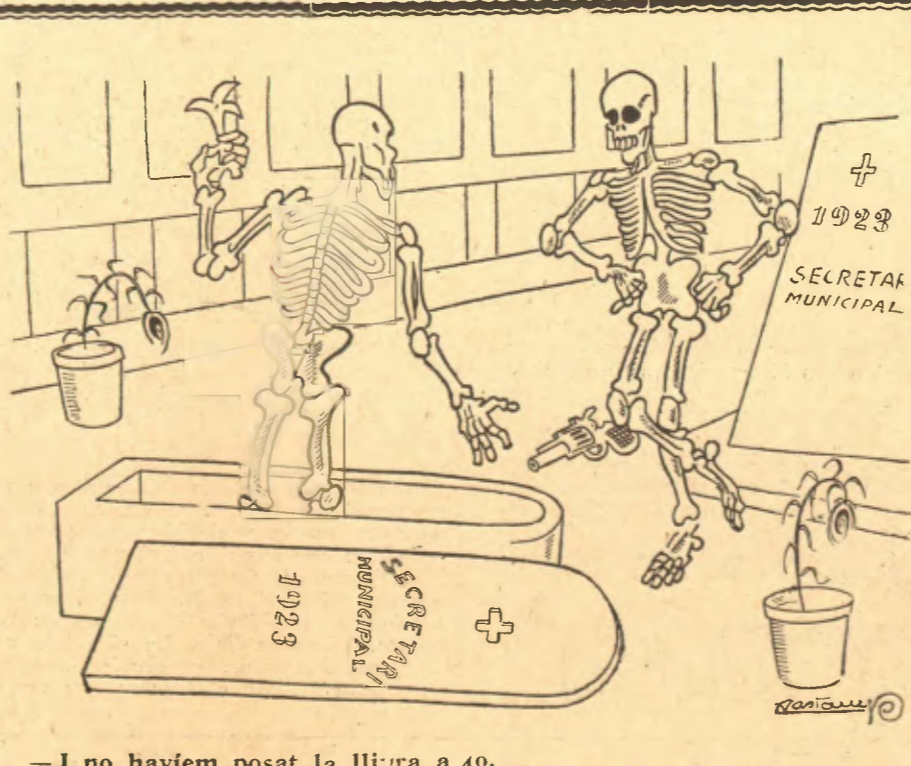
El mestre Vives ha renyat a En Marsillach

Marsillach va una mica esverat amb tots aquests canvis. Però l'home sempre segueix de mal humor i malparlat de tot. L'altre dia en una festa d'artistes i d'escriptors l'home va començar a dir fàstics de tot el que passava. No cal oblidar que és un dels «Caps de propaganda» del «Certamen internacional». El mestre Vives, enfadat, li va deturar la marxa d'improperis: — Home, per què us fiquem amb les coses de Barcelona?... Fiquem-vos amb les de València o Saragossa, o les de Madrid... Deixeu-nos reposar una mica. No hi ha cap escriptor que vivint a una població tota la vida digui les coses que vós dieu de Barcelona... — És que, per principi, jo ho rebento tot — diu En Marsillach tímidamente. — Doncs, apa, home, comenceu per vós mateix, home, que ja en teniu per estona...

Mil llanes i una sola persona

De resultes del fort temporal de quinze dies enrera, els excursionistes que havien anat a La Molina per pendre part en el festival d'esports de neu anunciat, varen quedar bloquejats. En vista d'això, l'estreut president del Centre Excursionista de Catalunya, senyor Maspons i Anglès, va sortir dilluns el matí cap a La Molina portant mil llanes de conserves destinades a socórrer els bloquejats.

Si això l'ha de fer content... En J. V. Foix troba un dels col·laboradors més assidus d'aquesta secció i li diu: — Vosaltres, els de MIRADOR, que sempre aneu a caça d'ecos, és estrany que no n'hàgiu fet cap aprofitant allò que diu La Gaceta literaria, que la secció de Meridians de La Publicitat és una de les tres o quatre millors seccions literàries de tota la premsa europea. (Ja se sap que és una secció que la fa En Foix.) Doncs bé, Foix; ja teniu l'eco, net i peulat, sense comentaris.

- I no havíem posat la lliura a 40.

Qüestions de propietat literària

Resulta que s'han presentat a la «Societat d'Autors» a cobrar el melodrama Maria Antonieta o la Revolució francesa, dos autors diferents. O millor dit, els hereus d'En Vidal i Valenciano i el senyor Tressols. Tots dos diuen que l'obra els pertany. El senyor Tressols volia cobrar i els hereus d'En Vidal i Valenciano també.

Som els autors de l'obra — diuen tots. Ara, que en realitat l'autor de l'obra és un italià que fa molts anys es deia Giacometti.

Si aquest melodrama té tants autors, hi ha altres obres, en canvi, que no en tenen cap.

Tothom es pensava fins ara que l'autor de L'auca del Senyor Esteve era En Rossinyol. Errada. Sempre arriba un dia que les coses s'aclearien. I aquesta vegada ha estat la mateixa Gaceta de Madrid la que ha vingut a posar les coses al seu lloc. Heus ací el que portava l'altre dia: Registro general de la propiedad intelectual. Número 59.189. Argumento de una película cinematográfica titulada «L'auca del señor Esteve». Propietat literària, autor anònim. Propietat de l'argument, senyor Lucas Argilés i Ruiz del Valle.

En Rossinyol que es pensava que l'autor de L'auca del Senyor Esteve era ell, no tindrà més remei que reconèixer el seu error. La Gaceta de Madrid és el diari oficial, i no hi ha apel·lació possible.

La traducció dels cognoms

Si la Gaceta hagués esmentat l'autor de L'auca, potser hauríem tingut la sorpresa que ens ha vingut de Santiago de Chile, per un retall d'un diari de l'esmentada ciutat, Las Últimas Noticias, que un subscriptor d'allà baixa ha tingut l'amabilitat de fer-nos arribar. Efectivament, hi hem trobat un telegrama amb aquest títol en lletres molt grosses: «En Madrid se festejará a Stgo. Ruiseñor.»

La immortalitat d'En Rossinyol

Al Bar Riera a l'hora de l'aperitiu. En Rossinyol i En Francesc Pujols asseguts en una taula comenten els assumptes teatrals del dia.

De prompte, En Riera, atent amb els intel·lectuals com amb tothom, ofereix un menú a En Pujols que després de l'aperitiu es disposa a fer un bon àpat com és el seu costum.

En Rossinyol se'ls escolta com qui sent ploure. Fa molt de temps que per la salut i perquè ha perdut l'apetència per complet, no s'interessa per res de la taula.

«Què? no us temptaria un menú així? — diu En Pujols a En Rossinyol —. No us faria venir gana?»

«Ja fa molt temps que no me'n preocupo — respon en Rossinyol —. Ja he arribat a viure sense menjar...»

«Això és la prova — diu En Pujols — que ja heu arribat a ser immortal.»

La moda de les «Misses» (plural de «Miss»)

Ha arribat a les nostres amants oïdes — però no sabem el que hi hagi de cert — que algun lector de bona fe ha escrit a la redacció de La Veu protestant d'una nota apareguda la setmana passada en aquesta secció. Els protestataris van creure interpretar la nota al·ludida en sentit pejoratiu per a les qualitats físiques de la Lluïcia Canyà.

D'altres la interpretaven en sentit favorable, però aquests, naturalment, no han escrit cap carta a La Veu. Encara hi ha un tercer grup sostenint que, en realitat, per aquella nota no es pot deduir res en pro ni en contra.

Perquè es vegi que la nostra intenció en publicar aquella nota no era minvar en res les qualitats de la jove i popular escriptora feminista, proposem al senyor Pere Corominas, que és un esperit jove i no gens endarrerit, que la Lluïcia Canyà sigui oficialment declarada Miss Ateneu.

EXILIATS DE LA DICTADURA

MIGUEL DE UNAMUNO

Quan Unamuno va arribar a París, la primera cosa que féu va ésser desfer-se del company de captiveri i de viatge: l'indesitjable Rodrigo Soriano. No volia ni sentir-ne parlar. El posava frenètic. Tothom sap que Don Miguel és un tros de pa, però no vol gent a la vora que no tinguin una moral ben neta.

«A mi el Dictador no me ha castigado con llevarme a Fuerteventura, a mi me ha condenado a convivir con Rodrigo Soriano y esto no se lo puedo perdonar.»

La terrassa dela Rotonda. Els que seuen són: Alarcón, Dunyac, Esplà, Blasco, Unamuno, Corpus Barga, un senyor, el Dr. Luna, Madrid, E. Ortega Gasset, un professor de Sòria, Gorkin, un estudiant murcià.

Immediatament d'arribat va fer una penya. La dels espanyols, a la Rotonda, deixà d'anomenar-se així per ésser coneguda a tot Montparnasse per la penya de don Miguel. Carles Esplà, Corpus Barga, Ortega i Gasset; aquell revolucionari valencià internacional que escriu a Monde sota el pseudònim de Gorkin i es diu Fernández, el doctor Luna — una gran consciència europea — Mariano Alarcón que tan aviat es feia francès com anarquista com iniciava la seva col·laboració a La Nación de Madrid llançant un manifest d'adhesió al règim, venien al café. (Aquest darrer deixà de venir-hi quan es passà a l'altra banda.) Tothom que arribava a París queia a la Rotonda. El senador alista senyor Manteiga, un fotògraf que havia estat diputat liberal per una circumscripció aragonesa i al qual Carles Esplà, amb tota la seva banderria mediterrània, va donar una carta de presentació i recomanació per a Mustafà Kemal (a qui no coneix, naturalment) i ja no se n'ha sabut res més des de la seva arribada a Constantinoble, etc., etc. Hi anaven pintors catalans, espanyols. Sindicalistes com Carbó, Armengod, etc., l'escultor Hernández i molts d'altres. La penya era molt important. En Josep Pla hi venia. Llavors no parlava gaire bé d'En Cambó. I diem gaire bé per no dir gens ni mica.

L'Unamuno prenia café. Perquè ningú l'hi pagués, el pagava així que l'hi servien. I iniciava la seva conversa amb un to dogmàtic i un mestratge de filologia:

«...porque no tiene la cabeza vacía, sino llena de vacta, que no es lo mismo...»

I seguia conversant fins a les quatre o un quart de cinc.

Sortíem de la Rotonda. Anàvem uns quants devots. L'acompanyàvem per la rue Vavin, entràvem al Luxemburg i ens passejàvem sota els pollaneres. De vegades la conversa esqueia d'ésser sobre la política espanyola o sobre literatura. Altres cops, l'Unamuno treia unes quartillettes i iniciava el rosari dels seus sonets. Aquests sonets, que més tard s'aplegaren en les obres De Fuerteventura a París, Romancero del destierro o aquest magnífic llibre Teresa, que és una continuació del classicisme espanyol.

Després, a peu sempre, passàvem pel boulevard Saint-Michel fins arribar a la plaça Saint-Michel per la rive gauche. Vorejant el Sena arribàvem a la plaça de la Concorde i enfilàvem els Champs Elisés fins a l'Etoile. Unamuno vivia en una pensió anglesa molt neta i silenciosa.

La seva conversa sempre era interessant: «Estos franceses se empeñan en creerse que tan sólo ellos saben escribir francés. Yo escribo directamente mis artículos en francés y me molesta que me los corrijan. El otro día pusé curioide en un artículo. Pierre Bertrand, de Le Quotidien, me dijo: «Ca n'est pas français!» Y yo le contesté: «Comment? Vous écrivez celluloides, de cellule, n'est pas? Donc curioide de curés.»

Don Miguel arribava cada dia amb un aire decidit i valent. Portava una carta que acabava de rebre contant anomalies i atropells i el manifest del 13 de setembre de 1923, que no se'l deixava mai i se'l sabia de cor. Don Miguel era una consciència clara i un home d'una integritat extraordinària per damunt de tots els que ens reunim allà.

«La otra noche estuve en un banquete en honor del poeta Ilan Ryner. Se sentó a mi lado una señora que me hacía preguntas de este calibre: «Las mujeres españolas sienten los problemas freudianos?» (Preguntar això a don Miguel és una cosa absurda.)

«¿Qué necesidades fisiológicas siente usted?», etc.

Don Miguel seguia sense respondre. Fins que tip de tanta insistència en un tema escabrós i desagradable per a ell, don Miguel li va dir:

«En mi país, señora, no sentimos esta clase de porquerías.»

Don Miguel passejava. Alguna que altra vegada l'acompanyàvem pels bulevards. Sap un niu de contes clericals o pertanyents a la clerecia. Una tarda, cap a la nit, al café d'Anglaterra don Miguel ens contà el següent:

«Una vez había un maestro de música en un convento de monjas que les enseñaba a cantar en forma perfectamente religiosa. Las voces suaves y magníficas son paganas. Conviene cantar de naris para tener una voz clerical. Las monjas cantaban «Per omnia secula seculorum...» con una voz clara y diáfana y el maestro les dijo: — «No, no, más nariz en ese sculorum!»

Es desféu tan aviat com va poder de la companyia de Rodrigo Soriano. Aquest llavors féu un article contra el catedràtic a Paris-Soir, en el qual barrejava la «Môme Caoba» i el mestre de mestres basc.

«Ya sé que es un mosquito — deia don Miguel —, pero es que los mosquitos cuando se meten en el oído de una fiera son capaces de volverla loca, de marearla. Y a mí no me marea ese mosquito.»

L'arribada de Blasco Ibáñez a París per emprendre la seva campanya política contra la Dictadura fou un esdeveniment. L'home volia iniciar-la amb el discurs que havia de dir a Medana, amb motiu de l'aniversari de la mort d'Emile Zola. Tothom estava pendent del que faria el novel·lista valencià.

Carles Esplà fou cridat per Blasco Ibáñez. Davant de tots nosaltres la figura de Carles Esplà passà a primer terme. Amb la seva habilitat reconeguda, Carles Esplà inicià les relacions perquè es trobessin Blasco Ibáñez i Unamuno. Tots dos es consideraven potències i no era possible fer anar En Blasco a casa d'Unamuno, ni Unamuno a l'hotel de Blasco... Però don Miguel tenia necessitat d'actuar, de canviar idees i fou ell mateix qui digué una tarda: «Vamos, vamos a ver a Blasco.»

Carles Esplà començà a somriure sota el nas. La seva tasca diplomàtica reeixia.

L'entrada de don Miguel de Unamuno a l'habitació de Blasco — un tercer pis a l'Hotel del Louvre amb un balcó que donava a l'avinguda de l'Opera — fou famosa. Blasco vestia d'americana i li penjava el famós monocle damunt la panxa portentosa. En sentir trucar a la porta, Blasco s'alçà del butacó on seia i obrint els braços, s'avançà a don Miguel:

«Don Miguel, venga un abraño! ¡Al cabo de los años mil, de nuevo juntos a luchar por la justicia! ¡Se parese usted a Pi y Margall!»

I don Miguel, desent-se dels braços de l'autor de La barraca, digué:

«No señor, a Venizelos, a Venizelos, a Venizelos!» Efectivament, la testa de don Miguel en aquells instants tenia de Pi i Margall i del polític de Creta.

Seguí la conversa amb Blasco Ibáñez. Aquest deia:

«Pero si es un barbero charlatán y tonto...»

«No señor, no señor, no señor, es un tonto entontecido!»

Per fi es posaren d'acord. Els dos coincidien a veure qui era el principal causant de tota la desfeita nacional. Acordaren un miting a la Salle de Sociétés Savantes. Fou un miting agitadíssim en el qual tots dos, ho sabem per llunyans espiritualment, es posaven d'acord per a iniciar una política de justícia i fermaça.

Aquella nit Unamuno va dir, entre altres coses:

«Me dice o ha hecho decir ese tonto entontecido que yo soy un mal hijo de España. ¿Un mal hijo yo? ¡Pero si yo no soy hijo de España! ¡Si yo soy, como todo profesor, su padre!»

Don Miguel, En Pla i jo parlàvem moltes vegades de literatura catalana. Una tarda, sota les torres de Notre-Dame, en un breu «square» ens deia Unamuno:

«Tienen ustedes un novelista muy importante: Pous i Pagès. Yo no le conocia, me lo descubrió Pedro Corominas en Salamanca. Tiene un libro, La vida i la mort de Jordi Fragañals, admirable, admirable. ¡Y Maragall! Es el hombre que mejores cartas ha escrito. Su correspondencia es para mí uno de los mejores tesoros que poseo. Bofill i Mates, que firma Guerau de Liost, es un poeta singular. Tiene unos versos sobre la oficina muy curiosos.»

«¿Y Ruyra, don Miguel? — digué En Pla. — Bien, bien, pero el paisaje es fotográfico como en Pereda. Plano es un buen crítico. A mí una vez me hizo una crítica de Niebla, admirable. Había penetrado la intención...»

Quan vaig començar els preparatius per abandonar París, vaig escriure una carta al senyor Amadeu Hurtado dient-li que em traslladava definitivament a Barcelona. Don Amadeu em va posar una carta no comprènent el perquè de la meua anada i dient-me que jo sentia massa «saudades» de la Rambla per anar pel món. Vaig comunicar aquestes paraules a don Miguel:

«Si, me voy de Paris. Me place, pero siento la necesidad de volver a Barcelona. Me encuentro solo en Paris, don Miguel. I don Miguel, tocant-se la punta de la barba em digué:

«Ay! que a mí también me sucede lo mismo. No me tienta Paris, sino el campo. Encuentro esto gris y vulgar al lado de la variedad de la Naturaleza...»

Un altre dia, parlant dels sentiments patrials que es convertien obligatoris en determinats pobles de la península, don Miguel digué:

«No se puede dudar de que soy un hombre reclamate español. Creo que represento, ahora, un momento de la conciencia española, ¿verdad? Pues hay días en que me voy sintiendo vasco, vasco, vasco...»

Alguna que altra vegada, don Miguel rebia la visita d'algué que li anava a proposar signar un manifest o fer-ne un.

«Eso de los manifiestos es una bobada. Es un banderín de enganche y yo no quiero banderines de enganche. Cada cual que cumpla con su deber. Es muy bonito hacer de rebano. Y aquí lo que hay que ser es ciudadano.»

Passejant un dia pels voltants de Saint-Michel, entràvem en un carrer que s'anomena Saint-Julien-le-Pauvre, on hi ha un establiment, el Cabaret des Oubliettes, que fa un parell de segles era un convent de frares o coves d'un castell, no ho recordo. A prop hi havia una església el ritu de la qual no era el romà, sinó el d'una església grega. Don Miguel, que s'interessa molt per aquestes qüestions, digué:

«Hemos de venir a oír misa. A ver cómo lo dicen. Es muy conveniente conocer los ritos. Es una escenografía sagrada que me place.»

L'APERITIU

Lleones. — He vist els lleons (?) del capità Schneider. Lleons o lleones, i encara lleones és molt dir. No sé per què aquestes bèsties, sense aquella gran crinera com un fregall de luxe tenyit de bitter, que és la crinera pròpia dels lleons autèntics, em fan una impressió una mica de llàstima. A mi, perquè un lleó en produïxi respect, té d'ésser una reproducció en gran d'aquells gossos d'aigua disfressats de lleó. Una esmena de lleó sense les variants de pel abundós i pel tallat amb la màquina del zero, és com una esmena d'"espantadissa llebre", que deia l'antic Properi. És possible que les lleones siguin d'una força i d'una ferocitat més acusades que el lleó. Algú diu que la femella del rei del desert és més refinada, més sàdica i més cruel que el seu marit. En els famosos espectacles del circ romà, sembla que eren les lleones les que s'entrenien més en el sofriment de la víctima, i en comptes de degollar-la amb les dents, o destruir-li el tòrax amb una unglada, que és precisament allò que feien els lleons, es dedicaven més aviat a fer una operació quirúrgica en els ronyons o el fetge del cristià que els pertocava.

Els primers Pares de l'Església tenien un fàstic i un menyspreu per les lleones; en canvi pel lleó gastaven certs miraments. Això és clar que pot ésser una conseqüència d'aquell horror que la femella inspirava en general.

Ara bé, les lleones del capità Schneider (crec que són més de seixanta) no puc creure que inspirin ni per ni escaldant a ningú. Entre elles hi ha algun mascle dissimulat com els homes de les comèdies d'Aristòfanes que passaven d'amagatotis dintre un gran ramat de senyores de l'aristocràcia d'aquell temps antic.

Si hi ha un mascle, doncs, entre les lleones del capità Schneider, és de pel estantís i de bigoti untat de rimmel. Totes les bèsties presenten un aspecte pacífic, maternal, d'una tendresa a estones de col·legi, que en algun moment d'abandó impudic es converteixen en tendresa de prostitut. Són unes lleones que no saben fer res, mal criades, indolents, mansíssimes, sense gràcia acrobàtica i sense esperit agressiu.

El capità Schneider, en presentar les seves feres, no s'adona que el seu espectacle és completament anacrònic. Avui dia les femelles es dediquen a tota mena d'activitats i de possibilitats. Aquestes lleones no pertanyen al circ modern, tal com el volem i l'entemem nosaltres. Són d'un circ anterior a Toulouse-Lautrec, quan els harems encara estaven de moda, i quan les senyores burgeses només sabien fer un bon estofat sense descuidar-se cap herba de les moltes que integren la salsa.

New-York-Paul Morand. — Moltes vegades he pensat que el Baedeker és el llibre millor que hi ha per als desvaguats que tenen la imaginació en blanc i necessiten fixar-hi llurs idees i llurs imatges.

El Baedeker és d'entusiasmes tímids i de comentaris austers, s'adapta al gust i a les possibilitats imaginatives de tothom. Per això resulta tan bo i tan sense trampa. Esmenar la plana al Baedeker és difícilíssim. Els escriptors de viatges, els que reporten un pintoresc geogràfic i internacional, si són vives, acostumen a apartar-se del Baedeker. Agafen el mapa i en comptes de presentar-lo en la seva posició normal, com fa el famós guia germànic, l'acostumen a presentar en actituds "bizarres", en situacions acrobàtiques, fins hi ha autor que es dedica a fer passar el mapa d'un país o el pla d'una ciutat per la corda fluixa. Hi ha literat eminent que disfressa l'arquitectura i el paisatge amb robes d'un basar volgut, o amb sedes aigualades de ballarina.

Paul Morand ha estat un d'aquests. I se n'ha sortit amb una gràcia que tothom admira. Els seus llibres Rien que la terre o Hiver caraïbe són antípodes del Baedeker, fan passar la geografia per una mena de caleidoscopi tenyit amb tota mena d'alcòhols. Aquests llibres, pel meu gust, no representen la part més excel·lent de l'escriptor, però són d'un efecte segur.

Ara Paul Morand ha canviat de tàctica. El seu llibre New-York ha volgut pactar amb el Baedeker. Ha pactat amb humilitat, amb fidelitat. Nova York vist per Morand, és el Nova York de la guia normal, amb itinerari marcat, amb les dues estrelles i les tres estrelles del Baedeker. Amb consignació de preus. Preus de taxi, de café, de teatre, de cambra d'hotel. En el Museu Metropolità Morand no fa res més que allò que fa el Baedeker. Com el notable guia, a cada punt es deté amb la mica de la reculada històrica, amb l'explicació de les evolucions de la pedra, i amb l'estadística neta i pelada.

I ara ve el més curiós. Aquest llibre, de tots els que Morand ha escrit sobre els seus viatges, és sense cap dubte el més ple d'imaginació, el més dens, aquell que la lletra s'aguantava d'una manera més sòlida i fa pensar en les millors pàgines de l'escriptor.

Morand enganxat al realisme del Baedeker és més líric que mai, més poeta que mai. La seva visió de Broadway satisfà la més turbulent, la més exigent de les imaginacions.

Arriba a definir i a precisar coses que encara no havia pogut caçar amb l'estil·logràfica, ni havia pogut dictar a la mecanògrafa (suposem que Paul Morand usa mecanògrafa). En resum, New-York és un gran llibre i un llibre de 1930. Des del temps de Stendhal és possible que no s'hagués produït en la literatura francesa un contacte tan eficaç entre el Baedeker i la poesia lírica.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Advertisement for Aigua mineral natural Vichy Català Digestiva by Ramon Bes & C. A. The text describes it as an excellent mineral water for the table, available in various sizes.

Advertisement for TOS BRONQUITIS, CATARROS, ASMA, etc. The text promotes 'Pastillas Morelló' as a balsamic remedy for various respiratory ailments. It also includes contact information for 'Gravats Tipogràfics' in Badal i Camats.

Advertisement for Banco Hispano de Edificación. It describes a cooperative building bank with branches in various locations. Contact information: Delegació Provincial - Rosselló, 315 - Barcelona - Telèf. 70021.

ELS HOMES DE LA DICTADURA

El governador Milans del Bosch

Caldria que ens acostuéssim, quan se'n va un alcalde, un president de la Diputació o un governador, els tres càrrecs polítics més importants de Barcelona, a fer una crítica de la seva gestió. Ho fem quan desapareix un govern nacional o estranger i quan mor algun personatge que hagi actuat fora de Catalunya. Dels catalans o forasters que intervenen, o han intervingut, en les nostres coses no en podem parlar mai, perquè Barcelona viu en perpètua censura, tant si governen els conservadors com els liberals. No obstant, haurem d'intentar passar balanç cada vegada que es produeix un canvi. I algunes vegades ens seria permès de fer-ho.

I si ho fèssim amb franquesa, com aquell qui redacta un capítol d'història, hauríem realitzat una bona obra.

Qualsevol intent que es faci per a examinar la tasca del governador civil dimissionari, el senyor Joaquim Milans del Bosch, ha de concedir especial importància a dos aspectes de la seva gestió: el manteniment de l'ordre públic i l'aplicació de la censura.

Descobrir el general Milans del Bosch i enviar-lo a Barcelona és una de les grans troballes de la Dictadura. El senyor Milans ha demostrat que és un excellent funcionari. Probablement no seria tan bon governant. Acata tot el que diu i vol el govern i no hi afegeix res per compte propi. Ni el treball d'adaptació o aclimatació d'una disposició superior. Sempre és un avantatge, quan un govern és molt fort i tot va com una seda, que els governadors no tinguin iniciatives. Un general, Lossada, que tot ho soluciona enviant la gent a la presó, hauria creat a la Dictadura un conflicte diari. Cal reconèixer que el senyor Milans del Bosch no és va excidir. No va oblidar ni un sol moment que representava a Catalunya un govern dictatorial, però als funcionaris de la presó no va donar-los més feina que un governador liberal o conservador. En certes circumstàncies i en vilgiles de certs viatges enviava a la presó aquells ciutadans que figuren a la llista. I això es feia estrictament com ho han fet sempre tots els governadors i tots els caps de policia. És un preliminar que deu formar part del protocol. I es feien també gestions per a detenir En Jaume Brossa i altres ciutadans que eren tan pacífics com ell, que malauradament són morts i d'això ja fa temps.

En resum: no hi havia cap iniciativa per part del senyor Milans: ficava a la presó la gent que li manaven, o sigui els de les velles llistes i un quants més, però el senyor Milans del Bosch no actuava com un engegament, i, afortunadament per ell, no pot comparar-se amb el seu predecessor Lossada i amb el cap de policia Arlegui de tràgica memòria.

Però, sense voler treure mèrits al senyor Milans del Bosch, que no cal, s'ha de dir, perquè és cert, que no pot apuntar-se el d'haver mantingut l'ordre públic. L'ordre era mantingut des de Madrid per una mà molt forta. Si aquesta mà hagués deixat d'actuar o hagués aflluït, no hi hauria hagut governador. És un fet innegable i ple de demostracions que des que va dimitir el govern de la Dictadura fins que ha pres possessió el general Despujol, hem estat quinze dies sense governador i no han passat coses grosses perquè la població és més pacífica del que sembla. El senyor Milans del Bosch s'ha limitat o rebre ordres, però no sabia mai què passava i què calia prevenir. Els incidents de l'arribada de Stresemann demostren que el governador aquell dia, com cada dia, sortia dels llims.

L'actuació de la censura, feta a imatge i semblança de la mentalitat del governador, és un dels aspectes més importants de la gestió del senyor Milans del Bosch i un detall que el caracteritza perfectament.

Més que tot el que jo pugui dir parlen les proves censurades, que la majoria dels diaris conserven com un document. Els amics de la Dictadura no tindran mai idea de com va perjudicar aquest govern la cen-

sura inspirada pel senyor Milans del Bosch. La censura va crear a Barcelona una atmosfera d'asfíxia. L'exgovernador ha dit que es limitava a cenyir la censura a les ordres de Madrid. Certament, ell acatava les ordres del govern, però, home dèbil i condescendent, acceptava imposicions de tot-hom. La seva iniciativa no té la culpa de res, perquè aquest dret no l'exercia. Qual-sevol persona de la situació podia obtenir del senyor Milans que no es parlés de tal o tal cosa. El senyor Milans del Bosch ha fet innombrables favors a moltes grans empreses i a una legió d'alts i petits perso-

natges. No es podia fer cap mena de crítica, ni amb elogi, de l'Exposició, de les obres de l'Ajuntament i de la Diputació; no es podia parlar de les obres de la plaça de Catalunya ni de les estàtues que hi resideixen, ni del saló de Sant Jordi, ni d'aquell pont ridícul que va beneir el Nunci, ni de les vaques lleteres que hi ha dintre la ciutat, ni dels tramvies, ni del problema del trànsit, ni de res. I cada nit la censura trametia per telèfon tres o quatre recadets als diaris i, estigueu-ne segurs, entre aquests recadets sempre hi havia algun afer personal. «Que no se diga nada» de la fuga d'un caixer inscrit a la U. P.; «que no se diga nada» de la vista de la causa contra X. «que no se diga nada» de la detenció de Z per estafa; «que no se diga nada» de l'incident entre A i B, etc. Calia tenir en compte totes aquestes qüestions que la censura atabalava els periodistes.

Els funcionaris que feien la censura devien estar tan atabalats com els periodistes. Els que planyut sincerament moltes vegades. Recentment va donar-se el cas que un diari dels més conservadors de Barcelona va publicar la notícia que «para el señor X ha sido pedida la mano de la señorita Z». El papa de la noia, home de la situació, va anar al Govern Civil a fer constar que la notícia no era exacta i a protestar contra la censura. Afortunadament el diari havia portat a la censura una prova on hi havia aquesta notícia. Però el governador va creure natural renyar severament els censors per haver deixat passar la notícia. Aquest detall permet d'imaginar el terror dels funcionaris de la censura.

La manera de servir-se de l'instrument de la censura aplicant-la a qüestions que en res no afectaven el govern i l'ordre públic va perjudicar molt el règim a Barcelona. Gràcies a aquesta censura, com hem insinuat moltes vegades, l'Exposició no ha tingut l'atmosfera necessària, ni ha pogut fer-se popular cap home de la situació.

Diverses vegades hem mostrat a companys de Madrid col·leccions de proves censurades. L'exhibició els esgrafava.

La premsa ha estat tractada com si fóssim en país de negritots. I entretant cap associació barcelonina de premsa ha intentat mai obtenir la suavitació de la censura i limitar-la a afers polítics.

MANUEL BRUNET

Coses del moment

Martí Vilanova

D'una congestió pulmonar ha mort a París, on, exiliat per causes polítiques, residia feia cosa de sis anys, el nostre amic Martí Vilanova.

Tot i la seva edat — trenta tres anys —, el nom de Martí Vilanova no és pas el de cap desconegut en les lluites polítiques. En el seu Empordà natal, primer, en una memorable ocasió, després, demostrà admirables qualitats, posades al servei, no pas de la seva ambició personal, sinó dels ideals que defensà sense que l'atruessin consideracions utilitàries.

A París conegué la presó de la Santé per la mateixa causa que l'ha obligat a viure lluny del seu país. Entre els catalans de París, era un element de vàlua per la seva activitat, el seu entusiasme, el seu optimisme encomanats. Col·laborà amb Fontbernat a fundar el fomós Orfeó d'aquest, com també en tots els actes que organitzaren els seus companys de París. En l'Opinió i altres publicacions, havia lluitat per la democràcia i per la llibertat, amb la ploma, disposat sempre a lluitar pels mateixos ideals amb el mitjà que es presentés, com ho havia demostrat.

Dissabte passat, arribaren a Figueres les seves despulles mortals. El ministre de l'Interior del govern francès autoritzà els exiliats catalans que es troben a Bèlgica perquè poguessin entrar a França a acomiadar al Quai d'Orsay el cadàver de Martí Vilanova camí de la seva terra natal.

L'enterrament revestí, a Figueres, una solemnitat que li donava l'emoció de tots els nombrosos assistents.

MIRADOR s'associa a les moltes proves de condol que han rebut l'esposa, filles i família tota del militant prematurament desaparegut.

La gent del dia: els estudiants

Com en els temps heroics de la pre-Dictadura, els estudiants de Barcelona han ocupat per uns dies el primer pla de l'actualitat ciutadana. Poques vegades com aquesta la seva actitud de rebeldia ha tingut un to més nob'le i més simpàtic. Els estudiants s'han cuidat de posar sobre la taula, d'una manera viva i directa, un problema de ciutadania que aquests dies vagava difus per l'ambient.

Aquest renaiement de la consciència estudiantil ha coincidit amb la vinguda d'Antoni Maria Sbert. Potser seria exagerat d'atribuir tot el mèrit d'aquesta bullida de sang jove a la sola presència del líder mallorquí, però sí val la pena de remarcar el fet que ha bastat que una persona de prestigi remogué una mica el foc d'idealitat dels nostres estudiants perquè aquests reaccionessin com uns homes i es fessin dignes de la brillant tradició de civilitat de la gent que passa per la Universitat.

L'experiment ha demostrat, a més a més, que els pessimismes que aquests darrers temps s'havien cultivat sobre les idees i les passions de la jove generació, eren una mica gratuïts. Això vol dir que sempre és arriescat de fer vaticinis sobre coses tan vagues i abstractes com són les possibles reaccions de la psicologia de la massa.

Els estudiants han fet més que demostrar-nos que no estaven definitivament endormiscats: han aconseguit resultat pràctics de consideració, com és la caiguda de cert senador del Pla de Palau, caiguda que sí bé estava prevista, ha estat notablement accelerada per llur actitud decidida.

Encara han demostrat una altra cosa: que també és possible de fer treball d'eficàcia sense pendre forçosament una actitud de prudència, de seny i de moderació.

El nostre aniversari

Dificultats de compaginació ens obligaren a retirar del nostre darrer número una ressenya detallada del sopar amb el qual els nostres amics varen voler festejar el primer aniversari de MIRADOR. Era millor donar preferència a altres originals que podien ésser de major interès pels lectors que les nostres festes íntimes. Avui en donem compte breument per a remercier als nostres bons amics la gentilesa del seu amable homenatge.

L'acte consistí en un sopar a la Bodega del Colón. Al voltant de la taula s'aplegaren més de cinquanta persones, redactors, col·laboradors i amics. En comptes de brindis, es va cloure la festa amb una animada conversa de sobretaula, iniciada per Carles Capdevila, en la qual varen pendre part els amics Hurtado, Barbey, E. Duran Reynals, Pujols, C. Soldevila, Pous i Pagès, Joan Ors, López Llausàs, Brunet i Ametlla, i que va durar fins que a mitja nit hi va posar terme el jazz de la casa.

Algunes de les coses interessants que hi foren dites sobre l'actualitat política han motivat comentaris a la premsa diària, però, pel caràcter íntim de l'acte no anaven destinades a cap publicitat, tot i que han d'influir, naturalment, en l'actitud de MIRADOR i el to dels comentaris que l'actualitat suscita.

El senyor Gassó i Vidal no pot fer declaracions

Fa vuit o deu dies que el senyor Andreu Gassó i Vidal, president de les U. P. de Catalunya, estava al llit, malalt, i per això no ens va poder rebre. Com que teníem interès per conèixer la seva opinió particular sobre l'actual moment polític, dissabte passat ens vàrem deixar caure novament al número 5 de la Rambla de Catalunya. Una secretària molt amable ens va rebre i, després d'assabentar-se de l'objecte de la nostra visita, va desaparèixer per una porta. Cinc minuts després la tornàvem a tenir davant.

— El senyor Gassó i Vidal diu que avui no pot fer declaracions, però que de totes maneres tindrà molt gust en saludar-lo. Vinguí, faci el favor...

El president de les U. P. de Catalunya és un senyor de mitja edat, baixet, més aviat gras que magre. Té un cabell gris honestament ondulat i un bigoti petit, però de pèls llargs, pèls que tremolen graciosament quan el senyor Gassó i Vidal parla.

— Ja l'hi deuen haver dit. Avui no puc fer declaracions. Ara, sí, vol tornar dilluns o dimarts...

— Que ha de passar alguna cosa d'aquí a dilluns?

— Si... és a dir, no. Avui no puc dir res. — Quina llàstima! Però, naturalment, ja ens fem càrrec que vostè deu tenir els seus motius particulars...

— Miri, pot fer una cosa. Apunti en un paper el que li interessa que li respongui. Més tard, ja veuré si m'és possible complaure'l.

— Moltes gràcies. Si vostè m'ho permet, ara mateix li escriuré les preguntes.

El senyor Gassó i Vidal, molt atent, hi accedeix. Ens asseiem davant de la taula i comencem a omplir una quartilla. Un moment, interrompem el nostre treball per preguntar:

— I doncs, què ha estat aquesta malaltia? Suposem que ja es troba ben bo...

— Sí, gràcies. He tingut una mena de grip, em penso. Encara, de tant en tant, em sento uns cops aquí al clatell...

Tornem a posar-nos a escriure. Ara és el senyor Gassó el que ens pregunta:

— Per quin dairi és això?

— Per MIRADOR.

— MIRADOR? No el coneix. Quan fa que surt?

— Ara fa un any. És un setmanari...

— Escrit en castellà, suposo?

— No; és en català.

— Així, doncs, no farem res. No vull que em traduïxin el que escric. A la millor canvia el sentit, i...

— No s'amoïni, per això. Li publicarem tal com vostè vulgui.

Seguim escrivint. Un moment de silenci.

El senyor Gassó i Vidal torna a parlar:

— Sí, ja se'n farà càrrec. Un dia d'aquests ha de sortir el manifest dels exministres i, abans de decidir res, hem de conèixer els seus propòsits. Aleshores veurem si això ens convé, i si la U. P. pot entrar en el nou partit, o bé ha de quedar tal com és, o bé l'hem de reformar...

— Ah, caram!

— No podem pas continuar així. Hem de fer alguna cosa.

— És clar. Però, no els ha fet mal efecte aquest sobtat canvi d'actitud de molts dels que fins ara havien estat associats de la U. P.?

— Uí, sempre s'exagera... No ha estat tant com diuen, cregui'm. Si no fos aquest de Sabadell! Però dels de Sabadell no m'ha vingut res de nou. Ja m'ho esperava. No sap el què han fet?

— Què han fet?

— Doncs miri: l'alcalde es veu que es va espantar, va donar la vara al primer tinent i va fugir cap a Manresa. Després, perquè els van calar una mica de foc al toldo del local social, han dissolt la U. P., han tret el cartell i ara diu que volen muntar un altre tinglado. Total, perquè diuen que els van insultar quan passaven pel carrer... quins valents!

En contar això, el senyor Gassó i Vidal no es pot aguantar el riure. Fem els possibles per acompanyar-lo en els seus espais d'hilaritat.

— D'aquests de Sabadell — continua — no me n'he fiat mai. Jo prou ho deia al governador, però res: no se'n volien anar. Són una gent que no tenien cap mena de simpatia i no van tenir l'encert de cedir el lloc a uns altres que haurien estat més ben vistos. Es el mateix cas d'aquest Marçet que era president del comitè paritari. Els obrers, que no el podien veure ni en pintura, varen dir que si hi havia Marçet de president, ells no volien formar part del comitè paritari. Doncs què es creu que va dimitir? I ca! Jo em vaig cansar de dir-li a l'Aunós: «això no pot anar».

I el senyor Gassó i Vidal conclou sentenciosament:

— Quan un home veu que no serveix per ocupar un càrrec, ha de tocar el dos, no té més remei.

La quartilla de les preguntes està tot just començada. Aprofitant la pausa, ens tornem a posar a la feina, però el senyor Gassó i Vidal ens interromp de seguida:

— La gent diuen de la Dictadura! La Dictadura! Com si ara no estéssim iguals.

Què han tret la censura, potser? Es pensa que la treuran? I ca. Això demostra que no es pot governar d'altra manera que com ho feia En Primo de Rivera.

Si no, ja tornarem a ésser com abans. Veurà com de seguida hi hauran atemptats, alteracions d'ordre...

— Vol dir?

— Estigui'n segur. Els del Sindicat Unic es tornen a organitzar. Els permeten cotitzar. Tindran diners, hi haurà vaques, que es convertiran en revolucionàries, els del Lliure s'hi tornaran...

— No, ens espanti!...

— Uí, vostè és jove! Jo ja m'he vist de seques i de verdes. Aquests sis anys de Dictadura han estat un no-res en la meua vida. Les coses que veurem, encara! Per exemple: les crítiques que se'ns faran. Perquè serem molt criticats, estigui'n segur.

— Vol dir?

— És clar! Quan he vist que un diari de Madrid criticava l'obra formidable del Comte de Guadalhorce dient que era un *despilfarro*, vaja, crec que ja es pot dir tot. L'obra més gran que s'ha emprès a Espanya és un *despilfarro*! Ja li dic jo que!... Aquest diari es pregunta d'on han de sortir els milions que demanava el Comte de Guadalhorce. Vaja una pregunta! Des del moment que els posen al pressupost, bé deuen ser hi els milions, oi? Això és clar com l'aigu... És el que passarà amb la Diputació i l'Ajuntament. Els criticaran perquè han gastat tants milions amb obres. Però davant de l'Exposició, bé haviem de fer els possibles per a rebre els estrangers en uns palaus dignes. Això no és pas diner malgastat. Són valors que queden. Aquestes obres, l'Ajuntament i la Diputació se les han d'apuntar en el seu *haber* diguem-ne espiritual.

Una pausa. Escrivim tres ratlles més en la quartilla de les preguntes, que està barrant llastosament sobre la taula. Tres ratlles i prou, perquè el senyor Gassó i Vidal continua de seguida:

— No sap el que els han dit al de *La Nación*? No? És molt bonic: els han dit que, si no fos per ells, ja haurien aixecat la censura. A més a més, si veïés les coses que no els deixen publicar...

I aquí el senyor Gassó i Vidal diu la gran frase de la tarda. Amb un to fort, de sarcasme:

— Tanta por als fa que diguin la veritat?

Per un moment — confessem-ho — quedem una mica perplexes. Però el senyor Gassó insisteix alegrement en aquest tema.

— Tanta por als fa que parlin? Tant els espanta la veritat?

Ens atrevim a presentar una hipòtesi:

— Vagi a saber. A la millor tracten així *La Nación* perquè veu una mica el pa que hi donen amb això de la censura...

— Ca! Ho fan perquè el públic no sap una sèrie de coses molt interessants. Vaja una manera de governar!

Han trucat a la porta. La secretària treu el cap i diu que hi ha visites. Ens aixequem. El senyor Gassó i Vidal ens acompanya fins a la porta del seu despatx. Les seves darreres paraules, són les següents:

— Res, ja l'hi he dit. Avui no puc fer declaracions. Vostè em deixa aquest paper. Jo l'estudiaré. Dilluns o dimarts em telefonarà i aleshores li diré si he decidit contestar o no. En cas afirmatiu, pot passar a recollir la resposta.

I, finalment, amb el somriure als llavis, ens dedica una confidència:

— Els polítics, sap?, no podem anar a la babalà...

I bé, estem fent tard per fer dur aquest article a la impremta, i encara no podem afegir res al que ens ha dit el senyor Gassó i Vidal.

JOSEP MARIA PLANES

Per visitar les Exposicions de Barcelona i Sevilla

així com Saragossa, el Monestir de Pedra, Madrid, Ecija, Còrdova, Granada, Serra Nevada, Múrcia, Alacant, Alcoi, València, Castelló, Tarragona

Pròxima sortida: el 27 de febrer

Pròximes Excursions en Autocar Pullman

(proveït de calefacció per aire) que amb tota garantia organitza

VIAJES MARSANS, S. A.

15 dies de deliciós viatge, comprenent-hi tota despesa d'allotjament i pensió en els hotels citats a continuació, així com propines, impostos, etc.

per Ptes. 775, per persona

LEIDA: Palace Hotel.	ANTQUERA: Hotel Infante.
SARAGOSSA: Hotel Universo y Cuatro Naciones.	GRANADA: Hotel Alameda.
ALHAMA DE A.: Hotel Termas Pallarés.	BAZA: Rest. Queens Victoria.
MADRID: Hotel Nacional.	MÚRCIA: Reina Victoria Hotel.
VALPENYAS: Hotel La Paloma.	ALCOI: Hotel Continental.
CÒRDOVA: Regina Hotel.	VALÈNCIA: Palace Hotel.
ECIJA: Hotel Comercio.	CASTELLÓ: Hotel Suizo.
SEVILLA: Hotel París.	TARRAGONA: Hotel París.

Totes les habitacions exteriors amb aigua corrent i calefacció

IMPORTANT. — Els turistes poden agrupar-se des de qualsevol punt dels indicats. Les Sucursals i corresponsals de VIAJES MARSANS, S. A., en les citades poblacions, així com les direccions dels indicats hotels donaran tota classe de referències a qui ho solliciti.

CAMISERIA
FITÒ
BARCELONA
PULLOVERS
I SUETERS
Jaume I, 11
Telèf. 11655

LA NEURASTÈNIA

No és una malaltia pròpiament dita; és una debilitat dels òrgans del sistema nerviós que reporta un mal-estar general; el neurastènic no té domini de si mateix; i el tedi s'apodera d'ell i sent un aturament que li impedeix el goig de viure.

Aquesta debilitat desapareix fàcilment prenent l'energic reconstituent **Fosfo-Glicoc-Kola Domenech**, que des de fa trenta anys recomanen els metges.

BRILLANTS
TOTS TAMANYES: QUALITATS
J. ROCA
RAMBLA DEL CENTRE, 33.
Passatge Bacardi, 2.

L E S L L E T R E S

LLETRES FRANCESSES

Paul Claudel, *L'Oiseau noir dans le soleil levant*.

L'europeu que desitja penetrar en aquesta cèl·lula de múltiples parets, en aquest laberint de mil revolts, de mil subsòls que és l'ànima oriental, ha de posseir la virtut singular de simpatia que ajunta els contraris i ateny la significació profunda, essencial, dels éssers i de les coses. Qualsevulla que sigui el nombre considerable d'obres escrites sobre l'Àsia—sobre el Japó en particular—, en coneix poques que s'apoderin del lector d'una manera tan violenta com *Connaissance de l'Est*. Si poso aquest llibre entre les obres essencials del nostre temps, és perquè, cavalcant sobre els amples arcs de la poesia, abasta aquests oceans d'esperit a esperar, aquests vastos infinits de buit que separen els continents. Hi assolim la veritat no per lents acostaments, sinó amb la violència d'un cop. Tocar immediatament el cor, el nucli, és transposar en un instant la seva pròpia personalitat en alguna cosa que abans era estrangera i que tot d'una es revela acostada i nostra.

El nou llibre de Paul Claudel, *L'Oiseau noir dans le soleil levant*, jo l'hauria posat a costa de *Connaissance de l'Est*, encara que el poeta no hagués declarat a Frédéric Lefèvre en una d'aquelles *Heures avec...* que són una de les manifestacions més vives i més expressives de la crítica contemporània, que aquests dues obres formaven un díptic. Díptic els dos batents del qual són separats per una llarga vida d'home i d'escriptor i que així i tot ajusten d'una manera exacta i total. Relegint avui *Connaissance de l'Est* ens sembla, no gens menys, que aquestes pàgines testimonien d'un moviment cap enfora, mentre que *L'Oiseau noir dans le soleil levant* afirma una integració, una interioració sempre més poderosa. I admiro com els objectes prenen cada vegada més, pel poeta, llur valor de símbols, es transformen, s'elaboren. Penseu en el pas de l'objecte al signe cursiu: i és l'arabesc essencial, el tret més singular a l'individu el que sobreviu i l'estata.

L'obra asiàtica de Paul Claudel. Quin crític analitzarà les perspectives, sota aquest angle, de l'esperit més típicament francès, vull dir típicament camperol francès? Perquè cal no separar-lo mai de la gleba de França, aquest poeta, àdhuc quan camina entremig del fang groc dels allusions xinesos o les pedres volcàniques dels jardins japonesos. No es tracta pas, aquí, d'un fenomen de desarrelament. Les transplantacions ens semblen artificials i estèrils, comparades a aquesta aclimatació profunda de l'esperit que dona *Connaissance de l'Est* i *L'Oiseau noir dans le soleil levant*. Es per les vies subterrànies que aquest home de la terra francesa aconseguiria l'Extrem Orient, no pas en els seus aspectes exteriors i superficials, sinó en el seu subsòl, en aquesta epidermis fèrtil de la sang, del pigment, de la sensibilitat. I el que en altre temps era presa de contacte violenta, sobtada, avui és penetració, acreixement, maduració.

El mateix títol declara que ací es tracta de les coses i dels sentiments més íntims a l'autor. Una confiança a Frédéric Lefèvre ens instrueix: "He agafat aquest títol perquè el meu nom es pot traduir en japonès si fa no fa per *ocell negre* i que en els gravats japonesos, ja ho sabem, es representa sempre un ocell negre en el globus roig del sol levantat."

Potser amb el remordiment o el greu que li sap d'haver-nos lliurat aquest indici, Paul Claudel vol desviar-nos tot seguit a una identificació massa completa, i prova de donar-nos el canvi: "Potser també l'he anomenat així en record del vell corb tan estimat dels meus nens, que cada any tornava als jardins de l'ambaixada."

Segui el que sigui, corb vell de mil anys o "vell ambaixador de cara d'òliba", la cara que s'inscriu en filigrana sobre totes les pàgines d'aquest llibre és una d'aquelles que no sabriem desconeixer. I així mateix, en totes les pàgines, l'accent d'aquesta veu resta el mateix, tant si dialoga amb el xamiséu o el vas d'encens, o aquell Juli, accessorista amb màscara i vestit de negre com en els drames de Kabuki, present però teòricament invisible.

Perquè si hi ha autors que han d'ésser lloats de saber-se esborrar darrera llur tema, n'hi ha d'altres que ens són més preciosos quan no perdem mai de vista llurs moviments. No hi ha cap llibre de Claudel que sigui opac, que no ens lliuri l'autor, lligat de peus i mans, amb la cara descoberta. Cap, potser, no és tan confidencial com aquells en què juga torn a torn amb les màscares orientals: *Connaissance de l'Est*, ahir; avui, *L'Oiseau noir dans le soleil levant*.

No creguem per això que no pas sigui prou per aconseguir-lo: la seva proximitat es volta i es defensa amb nombrosos meandres. Tocarà amb el dit la corda del xamiséu per fer-nos escoltar un so, dirigirà amb un buf el fum del vas d'encens per adreçar-nos un d'aquells missatges que no aguanten d'ésser transmesos brulmentalment de mà a mà. Aquest passeig al qual ens invita vers un temple xinès o un jardí, no el vol sinó en raó de la puixança de comunicació o de suggestió que aquests llocs emanen per a nosaltres—o per a ell. Té necessitat d'aquesta avinguda de cedres per convidar-vos a la frescor espessa i verda on vol que l'aconseguim. No s'evadeix sobre els camins d'Àsia: s'acosta. Mai no l'he sentit tan prop com davant el pont de Hang-Txou, per exemple, o aquell matí de gener, "mentre vaig a visitar en el clos del jardí solitari de Rinanji aquell sobri paisatge fet de quinze pedres i de sorra que és suposat de representar no sé quina fauna infantil de pantera i de tigre".

Encara que faci com qui ens parla, aleshores, del No o del Kabuki, que descargoli per tabanar-nos un breu lavat de l'escuela Zen, en realitat el que fa és condir-nos vers el lloc més íntim del seu pensament. Perquè aquest, per aconseguir-se, ha escollit les giragoneses d'aquests paisatges japonesos? Probablement perquè responen a aquell desig urgent, en el poeta, d'un aprofundiment religiós de les coses. En aquest sentit, ambé, d'una catolicitat essencial dels éssers i dels objectes. Llegiu les pàgines que Claudel escriu sobre el sentiment del respecte al Japó. S'afegeixen a la substància d'aquell cristianisme sense esquerdes, medieval, que ha traduït en tants d'altres llibres.

El poeta retroba en el Japó el sentit de l'ordre: no pas aquell ordre rectilini, tirat a cordill, que es satisfà d'angles iguals, de simetria, d'absència de pols: un ordre que és harmonia de l'ésser íntim i del món exterior, un ordre de precedències espirituals i de jerarquies materials. Com aquesta aspiració profunda cap a dins que dona llur ritme acordat a tots els òrgans de la carn i de l'esperit. Ens sorprèn la manera amb què el poeta ha trobat el seu acord amb tota aquesta vida. Reprenc els llibres d'un home que s'ha llançat amb tot el seu cor i amb tota la seva intel·ligència envers l'Àsia, d'un occidental que s'ha tornat japonès: Lafcadio Hearn. Adhuc en les pàgines més intuïtives, aquelles en què s'associa de debò al pensament japonès, hi ha sempre, per alguns segons, de vegades, un moment de suspens pel qual es tradueix la sorpresa, aquell forat per on una bombolla d'aire interromp el raig, impedeix la perfecció de l'alliatge com un error amb prou feines perceptible, una vacil·lació de la mà en l'ajustament d'un vestit. No trobem res de semblant en Claudel: el raig ve sempre d'un sol bloc, sense palla ni inflo, l'adequació entre el subjecte i l'objecte és completa. És la raó per què aquest llibre tradueix tan exactament Claudel com el Japó: dos miralls d'aigües semblants que bescanvien reflexos recíprocs.

Rellegim el discurs als estudiants de Nikko que s'intitula: *Una mirada sobre l'ànima japonesa*; potser són les més belles pàgines que hagi escrit l'autor de tants llibres admirables i és certament el testimoni més lícid i més profund que un home d'Europa hagi portat sobre el llunyà Japó. Quan defineix "allusió i no pas illusió" l'art dels pintors antics, ens ofereix amb el mateix gest una clau dels seus propis secrets: "El mateix que tal espectacle no presenta a la nostra mirada directa més que una superfície entelada i confusa i espera que ens hàgim desviat per desagregar darrera nostre el seu sentit secret i per colpir-nos de costat amb el seu dard més agut, així mateix l'artista en oferir-nos una flor, una barca, un ocell, es refereix a un món més aviat suspès que absent, juxtaposat al que passa, i que no sabia tenir ningú més sinó nosaltres per habitat. Així el tramper que indica un amagatall amb una certa marca sobre un arbre amb el seu ganivet. Només aquesta pota de bernat pescaire dibuixada amb la més fina punta del pinzell, i amb quin tret acerat i subtil som atesos!"

I és aleshores que comprenc com la imatge dels miralls recíprocs és insuficient, impròpia. Assistim al fenomen d'una perfecta identificació, tan perfecta que en certs moments el poeta s'arrenca a l'objecte d'un bot per poder-lo contemplar encara abans que aquest s'hagi tornat integralment ell mateix, per aconseguir des de fora estant aquesta assimilació definitiva que l'esperit ja havia consumat.

MARCEL BRION

UN DIVENDRES A LA LLIBRERIA FLAMMARION

Esmentar el nom de la llibreria Flammarion i no parlar dels seus divendres és seccionar la significació d'aquest establiment que representa entre la gent de lletres de França el que l'or representa en l'estabilització de la moneda.

Oberta entre l'esclat de vitrines i d'annuncis lluminosos del bulevard dels Italiens, s'amotilla a la curiositat del passant i somriu a les files d'automòbils que puguen i baixen pel centre del bulevard.

l'aire d'acabar una lletra a la qual s'escapa el correu. La gent que li presenta volums i que fa un cercle movetós al seu costat, li estalvia el repòs que probablement donaria una expressió fada als seus ulls. No sabem el que hi deu posar en aquelles ratlles d'escriptura apressada i adreçada, en llur majoria, a l'anònim. Veiem només la color dels grups que s'inflen i s'aprimen i la presència dels dependents que sembla que es multipliquen per una raó de màgia.

Jean Camp, voltat d'amics, el seu dia de firma a la Llibreria Flammarion (Foto Henri Manuel.)

Als aparadors aguaiten unes edicions de luxe cobertes amb paper brillant i transparent, unes teles, unes quatrielles escrites a mà, una fotografia d'home o de dona i un rengle de llibres iguals amb unes faixaes roges o verdes.

Tot això que a primera vista pot semblar inconnex, s'aguantava per una profunda relació.

Les teles i la fotografia i la pàgina manuscrita són sovint el marc, la circumstància o la raó intrínseca d'un llibre. El fi de tota aquesta diversitat és sempre el llibre; el llibre que la gent combat o el llibre que la gent elogia: el llibre de què es parla, en un mot.

La llibreria Flammarion ha creat un moviment d'atenció continuat a l'entorn del llibre. Per a estructurar-lo ha posat com a puntals els escriptors i de l'un puntal a l'altre ha deixat l'espai lliure per les constel·lacions d'amics i d'admiradors que marquen cada divendres aquestes grasses avingudes de les quals surten "potins" per a les revistes literàries i centenars d'exemplars vers els domicilis de particulars.

Els divendres de la llibreria Flammarion són com una mena de gala de les lletres. El motiu és simple. Un escriptor signa exemplars del seu darrer llibre. I la gent entra i surt, saluda, somriu, comenta i compra. L'escriptor es passa dues, tres hores signant. El gerent de la llibreria acompanya, presenta i es dissol en un espiral de somriures. De tant en tant sona un nom. Entre la madeixa de gent dispersa entre les files de prestatges, el nom del que acaba d'entrar s'estén fins a l'assistent més afectat d'indiferència. Com més noms d'aquests sonen, més plena és la sessió, més importància agafa l'acte.

L'escriptor, darrera la seva ploma té tot

Per un divendres en la llibreria Flammarion entra en els càlculs més estimuladors de tot escriptor francès. Esperen el moment d'ésser-hi cridats amb un ai! al cor. Però no tothom hi cap; perquè els divendres són limitats i els llibres nous passen aviat a ésser vells i els escriptors que voldrien dispor d'una "soirée" són sempre superiors als divendres i a les novetats d'interès. Per això aquests divendres són cercats; i heus ací que aquesta recerca els ha fet esdevenir prestigiosos. I Flammarion, que és tot un bon nas, va alternant amb les signatures consagrades les que la crítica i els medis avisats col·loquen en vies d'un bon esdevenidor.

Nosaltres, que ens hem trobat alguna vegada barrejats entremig d'aquestes avingudes dels divendres per la simple crida d'una tarja escrita a marges amples o en triangle, ens hi tornem a trobar avui, observant la mobilitat de la mà de Jean Camp ratllant amb uns caràcters concisos i correctes la virginitat de la primera plana del seu llibre *Vin nouveau*.

Vin nouveau és la història ressuscitada d'Edip a les vines; d'aquestes vines del migdia de França, sucoses i incitantes.

Jean Camp amb aquest llibre s'ha guanyat un lloc entre els escriptors que més han encertat els assumptes de les contrades de França.

I avui, projectat en angle rera l'estil·logràfica i els vidres de les ulleres, al fons d'aquesta sala de divendres plena de gent i de converses, va estrenyent mans i retornant volums amb el mateix entusiasme que ara fa uns mesos li sentíem relatar les impressions del seu darrer viatge a Barcelona...

RAMON XURIGUERA

Paris, febrer.

1820-1930

Un centenari stendhalià

En aquest any de commemoració del romanticisme, s'escau un altre centenari: el de la primera edició de *Le Rouge et le Noir*. No sabem si a França es prepara d'alguna manera aquesta commemoració. MM. Pierre Champion, Paul Arbellet, Henri Martineau i tants altres tenen la paraula. Entre nosaltres, l'únic que podem dir és que aquest any es publicarà la traducció catalana de la famosa novel·la que, segons Paul Bourget, un dels que més ha fet—i més aviat—per Stendhal, si no produïm, quan es llegia per primera vegada, un sentiment de repulsió, intoxicada d'una manera inguaurable. En efecte, poques lectures hi ha com la de Stendhal que més senyal deixin. Les raons en són una mica massa llargues per provar d'explicar-les donat l'espai de què disposo i les guardo per al pròleg de l'esmentada traducció catalana.

En la malagunyada *Nova Revista* vaig assenyalar, al seu temps, el centenari de l'anècdota origen de la novel·la. Perquè aquesta va néixer d'una gastilla de la secció de tribunals. El 22 de juliol de 1827, un ex-seminarista, Antoine Berthet, mata d'un tret de pistola, davant l'església de Brangues, la seva ex-amant, Mme. Michoud, dels fills de la qual havia estat preceptor. Detingut, és executat el 23 de febrer de 1828.

Entre l'expulsió de casa Mme. Michoud i la temptativa d'assassinat, Berthet havia entrat de preceptor al castell de Cordon, d'on havia estat tret per una intriga amb Mlle. de Cordon.

El que hagi llegit *Le Rouge et le Noir* farà còmodament les identificacions Sorrel-Berthet, Mme. de Rênal-Mme. Michoud i

Mathilde de La Mole-Mlle. de Cordon. Però en fer aquesta darrera haura anat una mica de pressa. Els debats, publicats a la *Gazette des Tribunaux*, de l'afar no donaven massa clariades sobre les relacions entre Berthet i Mlle. de Cordon. Sembla que com a font de la novel·la, Stendhal pot més en un petit escàndol mundà que coneixia de primera mà: el d'E. Grasset, amic de Mermé—que, al seu torn, era gran amic de Stendhal—, amb Marv de Neville, filla d'un ministre de Charles X.

Tot plegat són confirmacions del desig, sempre viu, de Stendhal de recolzar sobre la realitat. És opinió acreditada entre els stendhalianos, que *El Roig i el Negre* fou començat en maig de 1820; el que és segur és que en abril de 1830 Stendhal signava amb l'editor Levavasseur el conveni de venda de la seva novel·la, el manuscrit de la qual havia de lliurar a finals de mes. Però no el tingué llest abans del maig. A la tardor del mateix any, a punt de marxar de consol a Trieste, encara corregia proves. La novel·la allargada per desig de l'editor, no es publicà fins a mitjans de novembre; la primera edició fou de 750 exemplars.

De com fou rebuda, ni cal parlar-ne. A penes fou esmentada. Però s'havia de realitzar la previsió de Stendhal, que fora llegit dintre cinquanta anys. Efectivament, aquest darrer mig segle ha conegut una gran voga stendhaliana. Podem dir sense exagerar que és més contemporani de nosaltres que dels que vivien en el seu temps.

JUST CABOT

VARIETATS

El campionat de la literatura americana

Llegim a *L'Européen* que als Estats Units es prepara un match per decidir el campionat de la literatura americana.

Detalls de l'organització d'aquest match: Després d'una selecció que comporta una sèrie d'exàmens eliminatòris, els deu aspirants al títol es trobaran en l'amfitràte d'un col·legi de Nova York, al qual seran admesos espectadors. Els seleccionats reburan de mans de l'àrbitre: paper, una màquina d'escriure i un argument decidit i per sorteig minuts abans pels membres del jurat. Aquest argument, el mateix per a tots, serà el d'una novel·la o, millor dit, el d'un conte llarg.

Al cop de gong, les màquines d'escriure entraran en acció i el públic podrà veure treballar els escriptors.

El campionat durarà tres dies i dues nits, durant les quals els aspirants al títol hauran de picar, com a mínimum, cent pàgines de tres centes paraules cada una, és a dir, 30.000 paraules. Podran ésser acompanyats d'un mànager encarregat de dar-los menjar i àdhuc de fer-los massatge. Com als Sis Dies ciclistes, hi haurà instal·lats llits i dutxes perquè els escriptors puguin refer-se.

El premi és de 2.000 dòlars, i l'obra guanyadora serà tirada a 100.000 exemplars, sobre els quals el campió cobrarà per endavant els drets d'autor.

Com es veu, aquesta prova constitueix veritablement un match, en el sentit esportiu de la paraula. El guanyador guanya, tot sol, el seu títol davant un públic, sense trucatges de cap mena. Perquè, escrivint a casa seva, qui sap quines obres consulta, en quines s'inspira, si té un negre que li fa la feina, etc., etc. Mentre el públic, amb el temps i el tema fixats, impossibilitat d'acudir a les biblioteques, el concurrent que sigui declarat vencedor haurà guanyat ben bé pels seus propis mitjans.

Ara que, realment, són ben lícits els dubtes sobre la qualitat intrínseca de l'obra guanyadora.

Un altre testimoni

Ha aparegut fa poc la tra-uculada francesa d'un llibre de l'americà Benett O. Doty, *La Légion des damnés*, que no és altra que la legió estrangera.

En l'article dues crítiques que li han estat dedicades recentment, una de Benjamin Crémieux als *Annales*, l'altra de Robert Bourget - Pailleron a *L'Opinion*. El primer veu l'interès que els americans poden sentir envers aquesta història, però no el que opugui trobar el lector francès en unes descripcions poc brillants de coses sobrerament conegudes.

I afegeix: «Quant als combats de Síria en els quals ha pres part l'autor, són conats seguits els procediments més perfeccionats de «l'atapeïment de crani»: s'hi veuen ferits que refusen d'abandonar el combat, legions que només són felixos d'combat... Les batalles de Mr. Doty són dignes de les d'Edouard Detaille i de Meissonnier.»

L'altre crític troba, primerament, que l'autor no és un civil mobilitzat per desgràcia, sinó un aventurer de debò que explica simplement els seus records del camp d'instrucció i de la seva campanya de Síria: «Descriu meravellosament aquesta guerra en la qual, com en 1870, el combat és a fusell, darrera els arbres, a la baioneta al sol del clar. El seu relat és apassionant de llegir. Cap artífic, cap literatura. Demuestra el moviment caminant. I Déu sap si camina a la Legió! Hom el segueix a Damasc, a Sueïda, comprencient els seus entusiasmes, les seves desesperacions, la seva amargor. Després d'un any de combats, les hostilitats cessen a Síria. La Legió s'avoreix.» I el crític conclou que és un document sincer, d'un colorit puixant i de tot primer ordre.

«Què dirà d'aquest llibre, que arriba a suscitar comentaris tan oposats, J. N. Cru, l'implacable analista de la literatura de guerra?»

Revistes

Com més va més augmenta la moda de les commemoracions. De recordar-nos dels centenaris i en algun cas dels mil·lenaris, hem passat als cinquantesims, als vintiquanars i potser arribarem a fragmentar-ho molt més encara. En surt tant de paper imprès que cal omplir, que cal ocasio no és negligible per tal de trobar un tema. «M. Faguet—deia Renny de Gourmont—regarde avec bienveillance tout événement qui lui fournit occasion de placer de la copie.» I com Faguet, tothom que ha fet professió d'omplir revistes i diaris.

Una commemoració que no abunda és la de l'edat de les revistes. Són poques les que com *Le Correspondant* o la *Rue des Deux-Mondes* han pogut celebrar el centenari. A casa nostra és, potser, on aquesta mena de publicacions moren en edat més tendra. Serà perquè som un país en estat constituent? L'inventari de la premsa catalana que està fent Givanel i Mas deixa parat en veure la quantitat de publicacions catalanes i com és efímera llur vida. Però potser hi ha encara una cosa pitjor que aquesta condició d'efímeres, i és el poc temps que necessiten per a minvar d'interès i anar-se tronant.

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

● Demaneu a la
Llibreria Catalònia
Plaça de Catalunya, 17

el *Catàleg* de literatura catalana (19'03) que s'enviarà gratuïtament a tota persona que el sol·liciti.

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria, S. A.

Barbarà, 16 Telèfon 12781
BARCELONA

MITJONS I MITGES A BON PREU
Jaume I, 11
Telèf. 11655

COL·LECCIÓ POPULAR
LES ALES ESTESSES

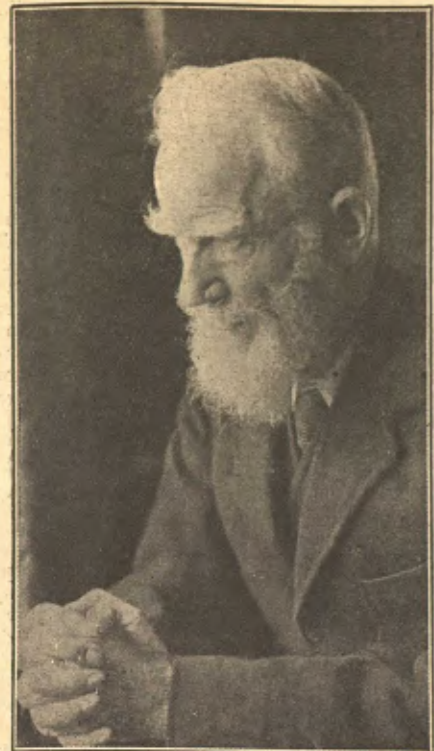
Dissabte dia 22 sortirà el volum XVIII
Dues obres de J. S. PONS

AMOR DE PARDAL - EL SINGLAR - 70 cts.

I E L T E A T R E

Bernard Shaw i el públic barceloní

Cada vegada que veieu damunt l'escena una obra de Bernard Shaw, fa l'efecte com si entre el públic i els actors s'interposés una xarxa vaporosa, feta amb la dialèctica paradoxal i l'humor satíric que decora tota la producció d'aquest irlandès ibsenià, moralitzador sense tesi definida, revolucionari sense esperança en cap revolució.

Tot això fa que l'espectador se senti desorientat per una vaga incoherència que sovint esfumia l'acció: incoherència accentuada pel procediment de Shaw de no entrelligar les escenes per mitjà dels esdeveniments, ans bé per les idees i els caràcters. Però les seves idees enclouen un interès tan universal i humà, que resten en l'aire, palpables, a mercè de la solució que cada un dels espectadors se senti amb cor de donar-los.

Quant a l'anàlisi de caràcters, Shaw ocupa el primer lloc entre tots els creadors de teatre modern: ningú com ell no ha arribat a descobrir amb tanta precisió els seus més ben dissimulats de les ànimes. Damunt les quatre posos de l'escenari, ell enfila els ninots de la farsa i ens ensenya els fils de les passions que els obliguen a gesticular com sants o com herois. Amb la seva mitja rialla sarcàstica, descobreix la pugna de les mesquineses enclotades al fons de la consciència dels homes, fins en la d'aquells més importants i decoratius.

Shaw no s'està pas de dir que les seves faules no tenen una originalitat absoluta, per tal com tot allò que el món en diu originalitat, és sols una manera nova de fer pessigolles a aquest món. Per tant, els seus personatges són Arlequí i Colombina, el clown i el totxo; els trucs, els mateixos de l'antiga farsa.

***

Aquella vaga incoherència que desarticula aparentment la trama, l'agudeza de la frase i la profunditat de les idees que l'autor exterioritza, simplement, com de passada, deu ésser el motiu per què els directors de teatre no arriben a posar les seves obres de Bernard Shaw. I ens trobem que al públic barceloní, al cap de trenta anys que el nom d'aquest comediògraf és cotitzat com celebritat indiscutible, no se li ha ofert més que *Santa Joana*: unes representacions escadusseres de *Candida*, *Pigmalió* (i encara retallat), i, darrerament, per la companyia de la senyora Carmen Diaz, d'una manera gairebé anònima, *La Conversió del Capità Brassbound*: comèdia melodramàtica inspirada en una lectura del *Mogreb-el-Aksa*, del polític i escriptor anglès Cunningshame Graham.

No és d'estranyar que el nostre públic, més o menys barceloní, distret per naturalesa i estragat per mor del repertori que solen servir-li per a entreteniment dels seus ocis, li hagi passat per alt aquesta obra, una de les més simples i de bon entendre de Bernard Shaw, i obligui l'empresa a desdir-se de tan bona pensada i tornar a les comèdies innocües de consuetud.

Es un greu que la gent que sol anar al teatre no sàpiga adonar-se de la profunda humanitat, de la poesia que enclova la conversió per al bé, del feréstec cap de colla d'un escamot de perdulats brutals i ingenus, sols per gràcia d'aquella lluminosa lady Cecilia Waynflete; una dona gairebé sobrenatural per no dir impossible, per la discreció amb què recata la seva intelli-

gència i per la simplicitat amb què desenverina, mostrant-ne el ridícul, les males passions dels homes que la volten.

Es d'agrair l'intent de la senyora Carmen Diaz d'ennobrir el seu repertori amb obres de vàlua positiva, i per la finor amb què matisa el seu rol.

El senyor Bardem, just i expressiu en el paper de capità, encara que excessivament ennegrit de rostre. La resta de la companyia bastant més que discreta.

Sols és de censurar la supressió de tants fragments de diàleg, el mal costum de retallar frases, que abreugen poc l'extensió de l'obra i li lleven colorit i relleu. I encara una remarca més greu. ¿Com és que la senyora Diaz, tan fidel a seguir el pensament de l'autor, en l'escena final dona una interpretació tan equivocada del seu rol? No s'adona que l'autèntica lady Cecilia no es nega a cedir a Brassbound i que, com a dona, és a punt de deixar-se guanyar per l'atracció de l'home? Si justament és ell qui comprèn que la seva redempció comença amb el sacrifici!

Malgrat aquests detalls, cal felicitar aquesta companyia per tan noble intent i encoratjar-la a perseverar-hi.

MIGUEL LLOR

LA MÚSICA ● Fuga

Al mestre Millet.

Més que un deure de cortesia, noble mestre, és un goig per mi d'acceptar la invitació que em feu des de les pàgines de la *Revista Musical Catalana*, arribada fa poc a les meves mans. Les paraules que em feu l'honor de dedicar a la meua música, venint d'una personalitat il·lustre i representativa com sou vós dintre el nostre món musical, donen peu a un debat en el qual no pensava pas abans de llegir el vostre benevolent article. Us confesso que l'he llegit amb veritable emoció. Les vostres paraules, àdhuc quan em tracteu de «pseudomúsic», tenen un dring de sinceritat d'artista autèntic, encarant amb un fet estètic que irrita la seva sensibilitat, sense, per això, ofegar la seva curiositat crítica ni un noble desig de comprensió. El to bondados i paternal amb el qual em reconveniu, per un instant ha fet que em sentís en la situació d'una mena de fill pròdig tornant de terres llunyanes i escoltant dels llavis del pare la condemna de l'esperit del segle que l'esgarrià.

M'heu fet pensar en el meu pare de debò que vingué de Valls per escoltar les meves obres. Ha estat ben diferent de vós! Em

preguntar-li jo quin era l'efecte que li havien causat, em contestà que li havien agradat molt totes. Vós, mestre Millet, ho compreneu això, oi? No obstant, no creguéssiu que no és música el meu pare. Si el sentís quan per esplai, passejant amunt i avall entre muntanyes de bocois i sense pensar en l'atenció d'un possible auditori, va xiulant cançons suïsses o catalanes, les variacions melòdiques i els *agrèments* que s'inventa us farien quedar parat de vegades. Descendim d'una raça de camperols suïssos, nosaltres, els Gerhards de Valls som la primera generació que ha ingressat a l'estament «burgès». El meu pare em conta un fet d'aquells camperols que tal vegada pugui interessar-vos. Vivien en una vall idíl·lica de Suïssa, una vall, una vall... sabeu?

amb ses cases adins la profunda verdor...

i en un temps, del seu record encara, formaven una orquestra o banda en la qual tots els músics eren de la família i duien el nostre cognom. Un d'ells, el «director», era també compositor. El meu pare en sap cantar encara algunes tonades de dansa o de marxa que us asseguro que tenen un bell aire. Em plau de contar-vos aquesta anècdota que tal vegada us inclinarà a fer-me crèdit si us dic que en mi, humil descendent català d'aquells músics humils, el primer impuls d'invenció musical ve d'una regió de la qual no tinc cap control. El segon impuls, sí, ja és controlat. I tota la sistematització que us enutja en les meves obres em sembla encara poquíssima cosa davant el desig que sento de fer sempre més controlada i conscient la gènesi de l'obra, més independent de totes les suggestions d'un sentiment «expansiu» i del dictat d'una fantasia absoluta.

La vostra definició de la creació artística com una «expansió d'un sentiment inefable de consoli i harmonia, la irradiació d'un goig de tot l'ésser», no solament jo no podria acceptar-la, sinó que, en rigor, ni puc dir que l'entengui. No veig ben bé quina pugui ésser la mena d'activitat que aquestes termes definissin. No ja la creació artística, sinó la mateixa actitud de fruïció o contemplació estètica em sembla un fet molt més complex, molt més espiritualment actiu. Si veieu donar a entendre que la creació artística és sobretot un fet natural, essencialment irreflexiu o inspirat, produït d'una manera espontània i anodina, o sense les dolors del part, em sembla que vindrieu a defensar una tesi amb la qual podrieu fer un flac servei a la joventut. Aïta, mestre, que em sembla que en el nostre país ja és prou inclinada a creure que l'obra d'art neix com en un estat de *trance*, o com els arbres treuen fulla a la primavera. El fet inspirat no és posat a discussió, és un fet d'ordre privat del compositor. El que és posat a discussió és el fet artístic que comença allí on acaba la inspiració. De totes les definicions que en conec, em quedo amb la de Baudelaire: la inspiració és treballar cada dia!

Veig que us ha induït en error aquella desagradable paraula «atonal» — que ja mai més no podem esborrar del mapa — quan suposeu que vol dir «deslliurament dels sons de tota jerarquia». Això seria literalment absurd si no donéssiu a entendre implícitament que accepteu com a jerarquia natural, com a ordre únic, tan inderogable com les lleis de l'univers físic, l'ordre històric de l'època de l'homofonia o de l'estil harmònic, amb la jerarquia de les funcions tonals de l'acord. Tanmateix no podeu ignorar per quin procés històric aquest ordre tonal s'ha constituït, quin és la part que hi cal fer a la convenció i quins són els fets artístics que de cinquanta anys ençà acusen una evolució d'aquest ordre, tan important almenys com ho pugui haver estat la introducció de les tècniques angleses del «*gymel*» i del «*fabordón*», amb les quals al segle XIV fa irrupció el germen de l'harmonia a la música continental, purament contrapuntística fins aleshores. Però aquest ordre, deixeu-me insistir especialment en això, és simplement l'ordre dels materials sonors, els quals tenen una racionalitat immanente que els ha fet aptes per assumir ordres molt diversos de l'ordre tonal en el curs de la història. Jo no crec pas, mestre Millet, que vós suposeu que el so amb el qual Orfeu domesticava les feres respongués al nostre tonal o modal. Aquesta qüestió de l'ordre tonal o «atonal» dels materials, trobo que, en el fons, no té cap interès artístic; és una qüestió essencialment de teoria, gairebé d'acústica, i no de morfologia.

ROBERT GERHARD

(Acabarà.)

Simon Gantillon l'Alain Gerbault del teatre

Si repetíssim que aquest títol és pura facècia, és probable que els nostres lectors no dissimulés un lleu somriure facciós. I bé; avesats com estem a fer presidir la virginitat — ai las! — de la primera quartilla d'un títol ben dibuixat, confessem que en aquest com en d'altres, també hi entra una mica de facècia. Però heus ací que, a propòsit de Simon Gantillon, l'autor de *Maya*, aquesta facècia inicial se'ns converteix en quasi una veritat com un temple.

Hem etiquetat Simon Gantillon d'Alain Gerbault del teatre, perquè l'autor de *Maya*, com l'autor de *A la poursuite du soleil*, és un enamorat, gairebé morbositament, dels camins de la mar. Pregunteu-li la seva opinió sobre coses de teatre i és segur que us respondrà, invariablement:

— Ah, diantre! — noteu que aquesta és una expressió característica de Bella, la protagonista de *Maya*. — Pregunteu-me coses de vaixells: cordatges, fustes... i us respondré amb una gran facilitat i un gran coneixement. Perquè, ja ho deveu saber que jo sóc un veritable mariner, amb títol acadèmic i tot; sóc oficial de la marina mercant i he fet llargs viatges en velers.

Simon Gantillon, ara, no ja llargs viatges en vaixell, perquè la seva salut no li ho permet. I recorda la mar. I perquè la recorda i l'enhora escriu *Cyclone*, tres actes de vida marinera, sota el cel de plom dels tròpics. I escriu *Maya*, un grupat de quadros que formen un veritable poema de port.

Fins aquí, però, és segur que el lector no haurà trobat cap motiu que justifiqui un paral·lel entre Gantillon i el navegant solitari que és Gerbault. És que Simon Gantillon s'acosta a la manera d'ésser d'aquest navegant francès com ell, quan declara que és un home de mar per damunt de tot, que la mar és el seu ofici i el seu país i que la civilització li fa horror. No ha dit si aquest horror a la civilització trepidant de la nostra època és en Gantillon una cosa instintiva o si, com en Gerbault, és un sentiment nascut a les trinxeres, prop de la terra esventrada, calenta i pestilent. Tampoc sabem si Alain Gerbault estima o ha estimat les curtes estades a Alexandria i Singapur. Però una cosa justifica el paral·lel, i és aquesta: Gantillon i Gerbault, marins francesos, tenen horror a la civilització.

Aquest honor és autèntic? Gantillon viu, casat i catòlic, a Asnières-sur-Seine i té un pisat a París. I és un perfectíssim gentileman, com a perfecte home de teatre que és. Però si tenim en compte que de les obres de Gantillon, especialment de *Maya*, se'n desprenen un diguem-ne atmosfera d'amargor i de pessimisme, no ens costarà gens d'acceptar la veritat de l'horror de Gantillon a la nostra civilització.

Simon Gantillon, ara que no pot solear les mars i fer curtes estades als ports d'Alexandria i Singapur, escriu a Asnières-sur-Seine les memòries de la seva vida de mariner i la reviu, idealitzant-la, com Alain Gerbault deu revivir les seves aventures de mariner solitari, en repassar el seu diari.

***

La setmana entrant, Simon Gantillon ve a Barcelona, els barris marins de la qual conec bé gràcies a l'amable Josep Maria de Sagarra. L'ambient de *Maya* en la realitat — el port marseillès — no perd color ni intensitat al port de Barcelona, esbatanat a tots els mariners del món. Benvingut el mariner-poeta que ens porta els aires de cent països i la salobror de cent ports.

RAMON PEI

Enric Borràs i el vell melodrama

En una de les darreres sessions del Teatre dit Selecte que es varen celebrar al Romea, l'Enric Borràs va encarnar el protagonista de l'obra que s'estrenava: un drama en tres actes del senyor Enric Lluellas. Aquest gest d'En Borràs, de participar en una temptativa de teatre modernista, va fer rajar abundants elogis de les plomes dels nostres crítics. Es va dir que el nostre gran actor era un home ple d'iniciatives, que feia els possibles per posar-se al ritme del seu temps, que es preocupava com el qui més de les noves tendències del teatre... etc.

Es que varen escriure totes aquestes coses deuen haver sofert una mena de decepció en veure els viaranys artístics que En

què compta, En Borràs no pari un moment de treballar, ara fent *bolos* inversemblants, ara organitzant temporades en les quals — ell ho sap prou bé — el seu prestigi, artístic no ha de guanyar res.

En Borràs, com algunes senyores de certa edat, és una víctima del seu temperament, amb la sola diferència que en el cas del nostre actor es tracta del temperament artístic. Mentre hi hagi teatres oberts i ell es pugui aguantar dret, En Borràs farà comèdia. Jo crec que cal inclinar-se respectuosament davant d'un cas de vocació com aquest.

La temporada del Teatre Nou, que ara està a punt d'acabar, posa damunt de la taula un altre tema interessant. Es el se-

Una escena culminant del melodrama Los dos sargentos franceses, que s'està representant aquests dies al Teatre Nou. — D'esquerra a dreta, els actors senyors Villagómez, Montero, Borràs i Guitart

Borràs ha seguit aquesta temporada. Evidentment, és difícil de compaginar la psicologia artística d'un actor que es lliura graciosament a fer experiments de teatre dit selecte i que després es dedica amb no menys agilitat a desenterrar els dramats i dramons de setanta anys enrera. Davant d'aquest problema, a la gent els roda el cap i en treuen unes conseqüències agres i una mica dures per al gran creador de Manelich. Conseqüències un bon tros injustes pel fet d'haver nascut precisament ara.

Nosaltres creiem que En Borràs no s'ha desmentit mai. Creiem que són exactament les mateixes opinions i les mateixes tendències les que el porten a representar *Los dos sargentos franceses* o bé un drama boier i modernista de l'Enric Lluellas. Perquè, ja podem dir-ho: En Borràs és un gran aficionat al teatre, l'aficionat més important que deu haver-hi en aquest país.

En Borràs sent com ningú l'atracció de les taules, l'excita com a ningú l'atmosfera de l'escenari, sent com el qui més una necessitat irresistible d'encarnar-se amb el públic, i que aquest públic, si pot ser, l'aplaudeixi força. Aquesta gran afició és el que explica, millor que l'anany de lucre, el fet que a la seva edat i amb la posició econòmica amb

güent: que el teatre vell, vellíssim, un teatre que no és teatre, sinó *traialu*, manté encara un gran poder de suggestió sobre la multitud. Aquests melodrames polsosos a base del bo, de la víctima i del traïdor encara tenen força per a fer vessar algunes llàgrimes.

Aparentment, sembla incomprensible com en aquesta època de 1929-30, que ha viscut sota el signe de l'orgia lluminosa de l'Exposició i de la brillantor dels asfaltàts, ha estat possible que en una escena regular es donés l'espectacle insospitat de la resurrecció d'un gènere de teatre que no té regust de vi ranci, sinó de roba arnada. I el públic hi ha anat, i ha aplaudit i s'ha emocionat. Quin amarg experiment pels que s'interessen i lluiten de bona fe per la renovació del nostre teatre!

Algú ens dirà, potser, que no cal esgarriar-se massa per l'èxit d'aquests melodrames; que, al cap i a la fi, es tracta d'unes obres molt ben construïdes, «com no se'n fan avui dia». És igual; tot això no ens interessa. El lamentable és el símptoma que aquest èxit pressuposa. Vol dir que el mal gust del públic popular és difícilment redimible.

CODORNIU

Teatre Català ROMEA

Companya VILA-DAVÍ

Tots els dies. El grandios exit d'Ambrosi Carrion,

Molock i l'inventor

Dijous i diumenges, tarda, Teatre d'Infants, la rondalla de gran espectacle:

La Princesa Blanca-Neus

TEATRE TALIA

Gran Companya de vodevill i teatre modern

Avui:

A CAL' LA LLEVADORA

L'adroguer del carrer Nou

Nit:

MAYA

Dissabte, a la tarda. La peça: «Tres acells dintre una gàbia» (estrena), i reposició del famós vodevill: «El 69 montat». Nit, i diumenge, tarda i nit. El grandios exit:

MAYA

OLYMPIA

CIRQUE D'HIVER

Avui, dijous. Formidable exit de tot el programa. Darrera setmana. Els 10 Doblers, Rob Cimse et Co., Antonet i Baby, Els 6 ossos, Mila, Monna i els

110 lleons de Schneider, 110

TEATRE NOU

Companya dramática dirigida per E. BORRAS
Primera actriu: ENRIQUETA TORRES

Avui, dijous. Benefici de Joaquim Montero:

BONA GENT

Dissabte, nit. Benefici d'Enric Borràs.

Diumenge, tarda i nit. Comiat de la Companyia. Grandioses funcions.

Teatre Català Novetats

COMPANYIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Avui, tarda. Espectacles per a infants. La rondalla mestra d'En Polch i Torres:

La Ventafocs

Nit. Terribla Catalanista:

La Tia Tecleta

Divendres, nit, i cada nit. El gran exit del mestre Rossinyol:

MISS BARCELONETA

Es despatxa a Comptaduria.

EL CINEMA

Laurel, Hardy i Vidor

El primer film 100 per 100 parlat totalment intel·ligible per nosaltres, perquè és en espanyol, *Lladres*, ha estat un èxit d'entrada. I com que l'evolució del cinema depèn directament de l'èxit, hom pot augurar

sorolls que es donen amb un caire d'estrència d'una comicitat irresistible. Pianola automàtica, carillon de sobretaula, vaixella rompuda, rrelliscades, hom sent tot això com hom sent el silenci, que d'aquesta feta el

Marion Davies en «Miratges», el film de King Vidor

una ràpida florida de les cintes parlades en perjudici de les callades. Per altra banda, i deixant ara tota consideració artística, hem adquirit, i tan ràpidament, certes habituds que les cintes sonores ens han començat, que ara comencem ja a trobar-nos un xic desplaçats en tornar al cinema silenciós. Penseu si no, amb els rètols que ens reporten una conversa. *Lladres* és un film que no comporta cap rètol ni tan sols descriptiu. L'espectacle no és mai interromput i és la figuració de l'home que parla, que coincideix amb el seu discurs.

Lladres ens ha procurat una primera ocasió d'experimentar el cinema sonor, d'experimentar-lo d'una manera directa, i la nostra primera descoberta ha estat la descoberta del silenci. Sí, del silenci com a factor positiu d'expressió. Les cintes fins ara no comptaven amb aquest factor per la simplíssima raó que hi havien de comptar sempre. El silenci no destacava per tal com era present. I unes escenes com les primeres d'*Albada*, que reclamaven un profund silenci, no les trobarem pas més silencioses que les escenes del parc d'atraccions que no reclamaven res en aquest sentit. Volem dir que el cinema silenciós no podia emprar el silenci com a una intensitat positiva, per tal com tot ell banyava dins d'ell.

Es una mera casualitat sens dubte, però el silenci es troba jugar en el film *Lladres* un rol preponderant. Un film gènere "ladres i serenos" és un film en el qual l'acció deu desenvolupar-se a l'abric del silenci més paorós. Aquest silenci, com que és un film còmic, és tothora trencat per

tenim incorporat al cinema, com des de molt temps és ja en la música i en el teatre.

Lladres és tot just un film elemental, on la dependència en què tothom es troba amb el micròfon li comunica cert caire de cosa cohibida, però que mai no resulta teatre per tal com empra sempre, encara que, com diem, d'una manera elemental, la tècnica pròpia del cinema.

Hem rigut de valent i hem constatat satisfactoriament que Oliver Hardy i Stan Laurel resten integralment ells, els de sempre, sense endropir-se amb els mots, és a dir que ells continuen mimant mestrirolament una acció que és el nervi del film. Perquè aquest film és encara una acció i en ell les paraules més que res el netegen de rètols, sense que la seva presència malmeti per res l'art dels dos grans còmics.

King Vidor ha presentat també una nova comèdia bastida amb un tema d'un interès enorme. Marion Davies amb el seu talent remarcable ha contat les gestes de l'aspirant a "star" cinematogràfica, i King Vidor ha tapissat aquest conte d'esperit i d'encertades amenitats. Una comèdia finíssima que no podedu sinó deplorar que acabi tan aviat. Una espècie de divertiment que reposa al gran creador de la seva tasca immensa i intensa. Una excel·lent *mise-en-scène* de la comèdia cinematogràfica amb un tema extret de la vida mateixa del cinema. Una desfiliada encisadora d'imatges en un moviment suau, les quals s'ordenen en ordre i mesura d'una manera extremadament satisfactòria. Una bellíssima obra de simplicitat i de gràcia.

J. PALAU

LES NOSTRES SESSIONS

D'avui en vuit i al lloc i hora de costum, tindrà lloc la sessió de cinema MIRADOR corresponent a aquest mes. Com de costum també, des d'avui a dilluns venint a la nostra administració seran despachades localitats per a aquesta sessió, i passat dilluns, podran ésser adquirides al mateix Rialto.

El programa d'aquesta sessió comprèn un film documental que és tot un document històric, esdevingut fa poc més de sis anys, ben viu en la memòria de tots.

Com a pel·lícula d'avantguarda donem aquesta vegada un film que és una transposició d'un conte d'Edgar Poe feta amb un cert humorisme.

I, com a final de programa, el nostre públic veurà una producció del personalíssim

director Erich von Stroheim, sobre l'art del qual hem parlat diferents vegades en aquestes mateixes columnes. *Avarícia*, que tal és el títol d'aquest film, és una obra d'un accentuat realisme, allunyat dels més habituals i més insípids convencionalismes tan corrents en el cinema destinat als paupers poc exigents.

Esperem, doncs, que el programa de dijous venint conixerà el favor que han conegut els altres del públic intel·ligent.

Ens cal, remarquant que no havent-hi en aquesta sessió cap film de fàrsec per esperar-els que arriben tard, recomanar la més estricta puntualitat als que vulguin veure tot el programa complet.

Última setmana

Un gran interpret, inimitable, inigualable, incomparable:

AL JOHNSON

per a una pel·lícula veritat que justifica la immensa afició per al cine sonor

EL LOCO CANTOR

perquè en ella s'aprecien en son veritable valor emotiu, els dons més grans de l'Humanitat: la paraula, la cançó, el ball, la rialla franca i espontània i el dolor moral.

Vegeu i oïu

al deliciós xicarró que inspira el jazz *Sonny boy* i el recordarà gratament tota la vida.

Vegeu i oïu

a JOSEFINA DUNN, BETTY BRONSON i REED HOWES.

Producció Warner Bros

Exclusives DIANA

INTROMISSIÓ

Intromissió és un film parlat del qual hem vist una versió muda. No massa raiosa precisament, encara que n'hi hagi bastants, però sí una excessiva dependència de l'acció amb el diàleg lleva a la primera ductilitat i desembaràs. I és que, a jutjar per alguns fragments, les possibilitats de la *cámara* en mans d'un director com Lothar Mendes són extraordinàries per no deplorar que elles s'entrebanquin en un gènere la mixtura del qual esclata massa sovint.

El que sense haver vist el film llegeixi el que diem, s'equivocaria d'inferir-ne que parlem d'un film dolent. *Intromissió* és una obra intel·ligent, víctima, això sí, d'una etapa provisòria per on ha de passar el cinema en la seva evolució vers el diàleg. Per altra banda, caldria jutjar-la en la seva versió original, per veure fins on l'interès del diàleg justifiqui l'embaràs de l'acció en quant aquesta s'expressa en moviments.

La intriga, que recorda a estones *El procès de Mary Dugan*, sosté sense decaure l'interès de l'espectador mitjà, i el director ha procedit en la seva exposició, desenvolupament i desenllaç, amb una sobrietat que és tot un èxit. Sobrietat que és palesa, especialment, en la interpretació: Clive Brook i Evelyn Brent a la danterera del reparament.

Creiem que els cinòfils de per aquí no s'hn adonat encara de la valor excepcional d'aquesta actriu: Evelyn Brent. Per a nosaltres és avui un dels valors femenins més sòlids del cinema. Ha tingut la sort de fer les seves primeres passes en aquest domini sota la direcció expertíssima d'homes com Sternberg, Schertzinger i ara Lothar Mendes.

William Povell, que fa un dels tipus més pintorescos de la Paramount, potser no està del tot indicat aquí. No acabem de veure com Evelyn Brent, que traspuja tota ella una puixant i rica complexitat psicològica, pot sentir una passió tan forta per a home de l'espècie de Povell. Caldria, per a fer-

nos persuasives aquestes situacions, aclarir-nos els antecedents del drama, sobre els quals no ens donen la més lleu notícia.

De Clive Brook en pensem tots plegats prou bé per tornar ara sobre les característiques personalíssimes del joc, sobretot facial, d'aquest anglès.

EVELYN BRENT

Intromissió és una obra de Lothar Mendes, agradable de veure i instructiva de meditar.

Per acabar. Els qui han dit i escrit—adhuc gent prestigiosa com Pirandello—que el cinema anava vers el teatre amb la incorporació del mot, els toca ara, davant dels fets, rectificar. *Intromissió* és un film, bo o dolent, però és un film.

M. MARIBEL

PANORAMA

L'argument i cant de l'òpera

La desastrosa mania d'adaptar els films parlats en llengua anglesa al gust del públic espanyol ha produït una sèrie de desbarats que sembla que no presenta per ara aires d'acabar-se. A menys de no crear una mena d'especialistes en aquest art del *trucatge*, no veiem com i de quina manera es poden justificar aquestes variacions i metamorfosis que cal imprimir a la cinta original per fer-la intel·ligible, i que en total només aconsegueixen d'oferir-nos una cosa que no és ni carn ni peix, ni intel·ligible ni agradable.

Optem perquè se'ns donin els films tal com els fan. Qui no els entengui, que se'ls faci explicar, o bé que els empresaris prenguin per model el que fa el Gran Teatre del Liceu. Que imprimeixin arguments dels films el diàleg dels quals és en anglès, per aquells que de totes passes volen saber el que passa, no conformant-se de veure, com els aficionats a l'òpera es conformen de sentir, perquè és un fet sabut per tothom que aquí estem avesats a sentir totes les òperes i adhuc les del país, en idiomes estranys.

Broma

El públic de cinema no està per les històries tristes, i els empresaris que desitgen tenir-lo complagut fent-se còmplice del seu mal gust, s'acostumen ara, quan la superproducció és massa tràgica, de projectar-la en primer terme per finir el programa amb una peça lleugera. Procediment imitat dels nostres empresaris de teatre, que partint de la base tàcita que avui ningú no es pren amb serietat la vida, acaben amb el sainet, manera d'enviar la gent a dormir ben satisfeta i amb ganes de tornar, per allò que més de cap prou que n'hi ha a la vida; no cal buscar-los que prou que vénen.

Així hem vist darrerament que com que *Evangelina* feia plorar i el públic sortia dels locals com si vingüés d'uns funerals, cosa poc encoratjadora per als que encara havien d'entrar, l'empresa, fent cas omís de la «star» i de la qualificació de superproducció, cuità a canviar l'ordre del programa, passant a ocupar-hi una posició, avantatjósissimament a l'astracanada de *Glew Tryon L'intrús*.

Chaplin torero?

Donem la notícia tal com l'han publicada alguns diaris francesos. I ens en retem les mans.

Chaplin vindrà a Europa. Desembarcarà a Anglaterra, d'aquí passarà, travessant França, a Espanya.

Aquest viatge és per documentar-se *sur place*, no sols sobre els costums de les ares, sinó també per aprendre els diferents oficis relacionats amb l'art de torear.

El film serà còmic, o Chaplin traduirà la seva experiència d'una manera heroica i lírica? — No en sabem res.

Al Johnson i El foll cantant

Si no fos que Chevalier s'americanitza cada dia una mica més, podríem dir que Al Johnson és el Maurice Chevalier dels Estats Units. No pas perquè el seu art — encara que tots dos siguin «chansonniers» — s'assembla gaire, sinó des del punt de vista de la fama i de la popularitat. Ara Al Johnson fa una «tournée» per Europa — Berlín-Hamburg-París — i cobra uns sous realment fantàstics: un promedi de 60.000 francs per dia.

Tot això vol dir que ens trobem davant d'un artista de primera magnitud i que fortissimament havia d'ésser pesat per la xarxa daurada del cinema sonor. La Warner Bros va tenir la sort de fer aquesta adquisició i, per ara, ens porta oferides dues pel·lícules d'Al Johnson: *El cantant del jazz* i *El foll cantant*, que aquests dies s'està passant al Tivoli. La primera va ésser presentada a Barcelona d'una manera deplorable i, naturalment, no va tenir l'acollida entusiasta que l'ha acompanyat per Europa i Amèrica. *El foll cantant* ja ens ha trobat més preparats per servir amb una certa dignitat un film sonor i, per tant, hem pogut assaborir millor les seves bellesses.

El foll cantant és un film molt net, molt simple. Una història amarga i pessimista que deixa un regust agre en el paladar de l'espectador. Una xicota de cabaret, una dona banal i egoista, es casa amb Al Johnson quan veu que aquest va camí de la glòria i la fortuna. Neix un fill, *Sonny*, pel qual el seu pare sent una tendra adoració. La nit de Cap d'Any, la muller d'Al fuig amb un amant vulgar. S'ha emportat, també, *Sonny*. Passa el temps i Al ha trobat una mica de consol en els braços d'una enamorada fidel. Una nit, Al ha d'abandonar el teatre per anar a una clínica on el reclamaven. *Sonny*, el seu fill, està morint. Al li canta per darrera vegada la cançó que havia compost expressament per ell: *Sonny Boy*. Torna al teatre, completament descompost. El públic omple la sala i Al no pot deixar de cantar aquella nit. És fa el seu habitual maquillatge de negre, surt davant la cortina i canta el *Sonny Boy*. Les llàgrimes rodolen per la seva cara i el maquillatge grotesc aporta una tràgica emoció al dramatisme de l'escena. El públic anlaudeix, electrïtzat. Baixa la cortina per darrera vegada i Al, rendit, cau a terra. D'aquí endavant, ja sap quin serà

el seu destí: cantar el *Sonny Boy*, res més que el *Sonny Boy*...

Explicat així, l'assumptu d'aquest film pot semblar una simple història cursi i plo-ranera. El gran mèrit d'Al Johnson és haver salvat el gran perill de fer un drama sensibler, per convertir-lo en una obra forta, plena d'humanitat. Les escenes entre pare i fill, tan fàcils d'esdevenir situacions de sentimentalisme tronat, agafen en *El foll cantant* una tendresa, una veritat, com no més les té l'art de debò, de bona llei.

Hem llegit que la història d'*El foll cantant* és tretada de la vida d'Al Johnson. Potser això explica la rara emoció que el protagonista ha sabut escampar de cap a cap del film.

Al Johnson fa en *El foll cantant* una creació inoblidable. Des de la gràcia incomparable amb què canta les seves cançons de jazz, fins al darrer detall del seu treball d'actor, no hi ha un punt en què la seva labor falli poc ni molt. A través de tota la maquinària del cinema sonor, la veu d'Al Johnson ens arriba timbrada, pastosa, plena d'expressió. Aquella escena en la qual canta al seu fill una ingènua història de fades, dita amb una tendresa, una contenció, una naturalitat que, per primera vegada ens donen una idea clara de les enormes possibilitats dramàtiques del film parlat.

Al Johnson ha trobat un preciós auxiliar en l'adorable marrec que fa el paper de *Sonny*. Bona part de l'emoció d'aquest film es deu a la gràcia incomparable d'aquest infant.

L'argument, la música i la direcció d'*El foll cantant* són obra del propi Al Johnson. Des del punt de vista netament cinematogràfic, el film té uns quants moments molt bons. Citaríem, sobretot, la nit de Cap d'Any al cabaret, l'escena de la cabina telefònica, la cambra de la clínica on mor *Sonny* i les vistes del teatre, a l'acabament del film. En molts trossos, la tècnica s'ha de subjectar a les exigències del film parlat, i, donat que el nostre públic no entén l'anglès, aquestes escenes es fan singularment llargues i constitueixen uns oasis de monotonia.

La música que Al Johnson va escriure expressament per aquesta pel·lícula, no ens era pas desconeguda. Destaca en primeríssim terme la melodia del *Sonny Boy*, el leitmotiv de l'obra, que Al Johnson canta d'una manera meravellosa.

En resum: un film de gran qualitat i una mostra palpable de les infinites possibilitats del cinema sonor.

J. M. P.

Sessió de cinema MIRADOR

Cinema RIALTO, a les deu de la nit de dijous 27 de febrer

Un film documental:

MIRANT ENRERA

Un film d'avantguarda:

Un conte d'Edgar Poe

Un film d'E. von Stroheim:

AVARÍCIA

NOVETATS EN

PIJAMES

Jaume I, 11
Tel. 11655

Ambició, Cobdicia
Vanitat, Afany de luxe
Disgust de domini
Manyaqueries portades a l'extrem

¿SÓN AQUESTS, POTSER

LOS PECADOS DE LOS PADRES?

ES UN FILM SONOR

Aneu a veure aquesta joia sonora de PARAMOUNT, interpretada pel colós

EMIL JANNINGS

[AVUI en el

COLISEUM

LES ARTS DISCOS

ACTUALITATS

Una conversa amb Georges Braque

DISCOS

La Companyia de ferrocarrils del Nord té el plausible propòsit d'ampliar la seva estació terminal de la nostra ciutat. Tal com és avui aquesta estació és insuficient a les necessitats materials de la Companyia i, per altra banda, constitueix una mostra de mal gust. Amb tot i que no fa pas gaires anys que fou renovada, presenta aquell estil híbrid de finals de segle passat, en el qual es feia obligatori a la noble Enginyeria un vestit de randes i aplicacions «artístiques» que desvirtuaven la simple bellesa de la seva expressiva nuditat. Compareu, si no, la nostra actual estació del Nord empastifada d'adorns, amb els hangars de dirigibles a Orly, amb el pont de Saint

a un ferrocarril de vapor, però innecessàries a la flamant electrificació de les màquines — sinó les avinents cobertes individuals suportades per uns pocs drets col·locats en les andanes; i cal anotar l'aspecte esterilitzat que mostrarien aquests interiors, tot envernissat clar i polit tal com proposa l'arquitecte director i com pertany al nitid — passí el mot — corrent elèctric.

Els materials de la construcció que reproduim serien la pedra granítica per la planta baixa (filades amples, polides i les estretes sense polir) i de la marquesina en amunt el maó vist. La coloració grisa del granit em sembla que conjugaria admirablement amb la rosada del maó.

Braque viu en un tranquil carrer vora del parc Montsouris, format per xalets d'arquitectura molt moderna i habitats quasi tots per artistes. Un petit jardí precedeix la casa. Després un ample vestíbul, on ja es poden admirar algunes teles del mestre. Pugeu una escala que us mena al taller.

Aquest és d'una gran senzillesa. Una vasta sala il·luminada per dalt; sofà i butaques en un recó; una taula de dibuixant; pocs objectes per sobre d'algun altre moble, i entre aquests la clàssica mandolina cubista; i, finalment, set o vuit cavallets amb teles en estudi o finides. Així és tot.

Entreu. Us rep un home alt, robust, d'aspecte sa i encara jove. Benvolent sense afectació us fa seure sense dir mot. Enceteu la conversa. Respon a les preguntes que li feu, equilibrant sempre les coses. És un home tranquil, aplomat, sense exageracions ni deficiències. Lent en el parlar com en el caminar. No gesticula mai. L'expressió és moderada.

Per això ell ha pogut dir: «Estimo la regla que refrena l'emoció.»

—Què creieu de les darreres teles de Picasso; no pensem que són una veritable fugida de tot, un descarriament, una catàstrofe?

—Sempre són de Picasso, i això basta.

—Què penseu del sobrerrealisme?

—Oh, jo no visito gaire les galeries d'art, jo treballo...

Constateu un pintor de cap a peus i un home de treball. Malgrat això, tothom sap que és potser dels que han escrit coses més definitives. El que hi ha és que no és un home de pura teoria filosòfica o literària, sinó un home que fonamenta el que pensa, en fets concrets. I així ho veureu de seguida.

Mirem les teles:

—Es que us ocupa molt de temps una d'aquelles obres?

—Segons. N'hi ha que són fetes en dues hores, i d'altres que m'ocupen mesos.

—Es que abans de pintar estudiieu l'obra?

—No, perquè la pintura deu anar del quadre al cervell, i no d'aquest al quadre. Parteix, com he dit, del fet concret. I aquesta, penso, no és lliçió que degui desaprofitar-se.

Home d'una peça, no es contradiu mai:

—Què penseu com a suite o evolució del cubisme?

—Jo no sé res d'això; els fets ens ho han de dir...

No s'observa en ell la més petita impaciència, la menor inquietud. Un diria que ell ja està satisfet de com estan les coses.

Hi ha de què estar-ne. Aqueixes darreres teles potser no són d'aspecte tan fort com altres de retrospectives seves, que de tant en tant hom veu per les galeries d'art aci, però en canvi són més musicals (si així es pot dir d'unes pintures que són tan *pintura*), més joioses, més insistides en el color i de formes més expressives pel seu ritme contrastat. Tot plegat us dona la impressió d'una meravellosa creació i alhora del mestratge més elevat. És el virtuós que executa a la perfecció i ja no necessita tenir el paper al davant.

—Què hi ha d'aquest plet de si vàreu ser vos o Picasso l'inventor del cubisme? Somriu.

—Això va ser cosa del temps i no de nosaltres; havia de venir fatalment i va venir.

—De totes maneres és incontestable que vosaltres vàreu partir de Cézanne, i que un o altre, havia de ser el primer d'adonar-se'n.

—Això es pot veure perfectament en el procés de la nostra pintura, però és el temps que va dur aqueixes coses. I si no haguéssim estat nosaltres, haurien estat d'altres que les haurien realitzat. Són coses que es van fent, com ara probablement se'n fan d'altres.

—Veig que durant la gran guerra vàreu treballar com si tal cosa. Una de les vostres millors teles és datada d'aquella època.

—Malgrat això, també la vaig fer, la guerra, i en conservo un record per tota la vida: sóc trepanat.

Tot això dit dins el mateix ritme, amb la mateixa calma.

Com podria el públic endeveinar, mirant un quadre cubista, que jutja estrofolari, propi d'un cervell que no va a l'hora, un home tan apacible, tan ponderat en el judici, i tan conscient del seu art? I tantes suposicions malevoltes i equivocades que de vegades fa aqueix públic!

A pesar d'èsser Braque tan pintor i a la vegada i en cert sentit home tan normal, la seva pintura ni és feixuga de matèria ni naturalista. Qualitat en té i molta, ja que és en això que es basa sobretot; però no aquell sensualisme que ve d'una rica matè-

Dintre de la diversitat gairebé anàrquica a què ha arribat el jazz actualment, per la multiplicació d'orquestrats, es poden trobar diverses tendències amb les quals han evolucionat les principals agrupacions. A la primera manifestació exòtica ha seguit a poc a poc una construcció d'obres fetes amb molts recursos simfònics, i dintre d'aquest ambient cada orquestra va tenint una particular manera de fer. D'aquesta evolució del jazz vers la música simfònica potser s'ha esperat massa, creient que té més probabilitats de les que en realitat compta i olvidant que les seves obres no han de passar mai d'ésser música coreogràfica, que per si porta moltes limitacions.

A més a més, la música del jazz té l'inconvenient que ha de recollir totes les actualitats de l'escena i ara també de la pantalla, i si tant ha de comprendre, no es pot ésser massa exigent amb ell. Tots els inconvenients que se li poden atribuir no seran prou per a llevar-li les seves qualitats de música coreogràfica.

El jazz, a més, s'ha sabut incorporar totes les variants que actualment té la música simfònica: el metall de Jack Hylton a estones sona amb la mateixa ampullositat de la música wagneriana i moltes variants de temes que van passant d'uns instrumentistes als altres de l'Orquestra Whiteman recorden les sutileses d'expressió de *L'après midi d'un faune*. D'altra banda, amb la música del jazz esdevé el mateix que en altres èpoques de la història de la música, que els autors consagrats han aprofitat els ritmes de la dansa, i avui el mateix Stravinsky empra els moviments del black bottom i del rag-time per a construir atrevits scherzos.

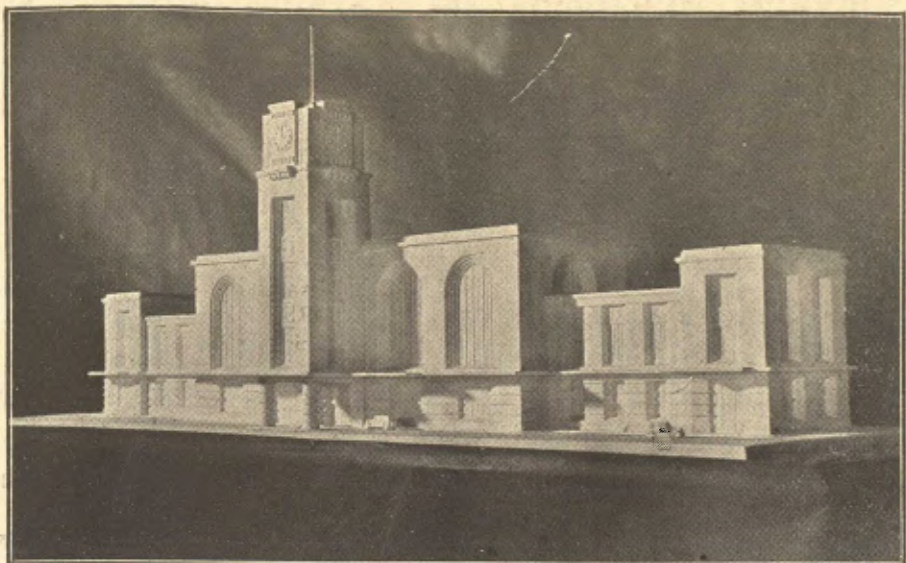
L'abundor de jazz en aquest mes ens pot fer concretar el que dèiem sobre la formació d'un gènere peculiar per a cada orquestra: així la de Jack Hylton sembla decantar-se per un humorisme semblant al de les comèdies cinematogràfiques americanes i amb un seguit de notes encertades ens descriu amb ritme de marxa la dissort d'un fabricant de joguines, al qual ni en somnis abandona la preocupació del afer. Amb *Dreamy Honolulu* ens porta a la calma beatífica del ciutadà que reposa i oblidat les seves cuites en una migdiada bucòlica. En canvi, l'Orquestra Pennsylvanians no compta tant amb els instrumentistes per a donar la nota humorística; ho confia més a les veus del seu afinat chor, encara que de vegades, com a *Jericho*, un charles de la pel·lícula *Syncoption*, cerqui l'extravagància, recorda efectes similars d'altres ballables anteriors, com *Pampanola*, ara ja caduc.

Acabarem la crònica amb l'Orquestra Demon's, que aprofita la popularitat d'un nom, *Reflexoterapia*, per a construir un xotis ple de gràcia, i al dors porta un aïros pas doble amb el suggestiu títol de *Carmen*.

J. G.

GEORGES BRAQUE. — Natura morta

Un dels estudis per a la nova estació del Nord. — Arquitecte, A. Florensa

Pierre-du-Vauvey — projectat, igualment, per E. Freyssinet —, o bé amb el viaducte metàl·lic del Garabit, construït per Eiffel, o amb altres construccions modernes estrictament utilitàries.

Una estació és, evidentment, alguna cosa més que una construcció estrictament utilitària, però tanmateix una ocasió propícia per assajar les possibilitats de l'arquitectura moderna.

Deixem, doncs, aquestes consideracions de banda i tornem al tema iniciat.

Comencem per ter constar el nostre agraïment a la Companyia del Nord pels seus propòsits renovadors i, especialment, per la manera de realitzar-los. Fa temps s'havia dit que per ampliar aquesta estació es construiria una altra nau idèntica al costat de l'actual, reproduint, per tant, la mateixa façana, cosa que, no cal dir, enplau desmentir. Ara es començarà una reforma molt més radical.

El primer encert el devem a l'enginyer en cap de la Companyia, senyor Llanós, per haver tingut la iniciativa d'encarregar un projecte d'estació a un dels nostres arquitectes de més sòlid prestigi: Adolf Florensa, del qual, la maqueta que reproduïm, és un dels projectes que actualment estudia.

Aquest projecte no es limita sol a una nova façana, sinó també a la urbanització dels seus voltants.

En el seu projecte l'arquitecte Florensa proposa que quan es faci l'avinguda ampla d'accés a la nova estació (eixamplament de l'actual carrer de Vilanova fins a 70 metres) es canviï el desnivell que avui presenta aquest carrer per una rasant horitzontal o amb lleugera pujada, la qual cosa afavoriria la monumentalitat de l'edifici, i a més a més, tindrà l'avantatge de situar la plaça d'enfront de l'estació al mateix nivell de la carretera de Ribes. Naturalment, aquesta elevació de la rasant del carrer determina una diferència d'alcada a l'edifici i les andanes, cosa que és solucionada amb unes escales d'accés a les vies, i en canvi, la sortida de viatgers seria lateralment pel carrer d'Almogàvers, a un nivell aproximat al de les vies actuals.

Amb aquest projecte, el recinte de l'estació queda circumdat per amples carrers que facilitarien el trànsit pertinet a tota gran estació.

La torre central que veiem en la fotografia s'escau a l'eix de la projectada avinguda de 70 metres d'amplada, de manera que l'actual estació quedaria empotrada al nou edifici en el fragment de la construcció (esquerra del lector) i l'ampliació es faria al costat, fins arribar al carrer d'Almogàvers. En aquesta ampliació es situen les vies per als trens de viatgers, reservant els trens de càrrega per les que actualment funcionen.

La coberta d'aquestes noves vies no serien unes altres grans armadures metàl·liques com les d'ara, — molt convenients per

Intentem, ara, comentar l'aspecte arquitectònic d'aquest projecte.

Situant-nos dintre l'ortodòxia de l'arquitectura moderna, potser anotaríem alguna discrepància de doctrina, la qual no afecta, per altra banda, la veritable valoració de l'obra. Al capdavall, aquesta doctrina cada u se la pot fer a la seva manera, i només una visió limitada pot oferir-nos un pretensió regrament de la moderna construcció. El que cal, ara i sempre i per damunt de les teories, és fer una arquitectura vertebrada. I en aquest projecte, Florensa ho aconseguirà.

Fixem-nos, ara, en els elements de l'edifici. La torre central seria una determinant convenient per a la visualitat de l'ampla avinguda d'accés a l'estació; els finestrals de punt rodó són d'una digna i ponderada proporció; l'accentuació de volums és assenyada i convenient a les importants dimensions de la construcció; i en la modernitat, anotaieu una depuració lògica i força emotiva.

Amb tot i el notable resultat d'aquesta primera maqueta, l'arquitecte Florensa continua noves recerques per a superarla. En tal cas m'atreiria a recomanar-li que intenti una altra solució de plasticitat en el relleu terminal; el seu reconegut mestratge ens pot donar altres solucions que potser conviurien amb major afinitat amb els altres fragments constructius. Crec sincerament que la forma actual d'aquest relleu produeix la sensació d'un element superposat a la construcció.

A mi ara se m'acut — i perdoneu la iniciativa — que potser seria convenient provar de refundre aquest element dintre la superfície del parament.

Aquesta petita reserva anuntada no allunya la meua entusiasma adhesió al projecte comentat.

Confiem que els dirigents de la Companyia del Nord sabran apreciar les remarcables qualitats d'aquesta obra de Florensa, la qual ja ens tarda de veure realitzada.

Miquel Villà és un dels pintors veritablement interessants de les noves promocions; en la seva actual exposició a la Sala Merli ho demostra abundantment. Passarem per alt la seva agrupada factura en gràcia del seu formidable temperament. Sols per les dues teles exposades: *La muntanya de Sant Mateu* i *Teyà* li concedim una valor consistent. Villà és abans que tot un emotiu del paisatge. Sap extreure les característiques més essencials i plasmar-les d'una manera contundent. El seu art és intens, fort i al·licionador per a tots aquells pintors manipuladors de tota mena de «sensibleria» paisatgística.

Ens dol no tenir més espai per dedicar-li. Abans d'acabar, però, recomanarem a tots els veritables amics de la bona pintura que no es deixin perdre aquesta exposició de les obres de Miquel Villà.

MÀRTIS GIFREDA

ria o d'una tècnica fogosa. Quant a naturalisme (vull dir aspecte representatiu de la natura) no n'hi ha en les seves obres ni una lleu reminiscència. Tot és sintètica ment realitzat dins d'un ritme, i d'aquí aqueix paralelisme que podria establir-se entre la música i la seva pintura. Ell diu «que no es fa un clau amb un altre clau, sinó amb un ferro», i és ben bé el que fa, perquè tot en ell és creació o, més bé, recreació.

Braque ja no és probable que ens doni cap sorpresa amb el seu art. Està en el seu període clàssic, és a dir, que disposant dels mitjans que li ha donat l'experiència d'un llarg ofici, en disposa al seu grat i amb plena consciència del que fa. És un veritable mestre de la pintura.

J. TORRES-GARCIA

París, febrer.

Un projectàs

El firma el senyor Jeroni Castelló i el publicà *la Vanguardia* il·lustrada d'una manera semblant a un anunci. Consisteix a construir, a dalt de Montjuïc, cinc places de toros superposades i una estàtua de 100 metres de la Cultura mediterrània amb els braços oberts: Cada plaça de toros serà destinada a una de les parts del món.

Es un projecte que mereix passar, si no a la realitat (l'emplaçament fa de mal amagar-lo), a la posteritat. A aquest fi, MIRADOR inicia la subscripció amb cinc pessetes.

El meravellós art de Pau Casals i la seva Orquestra reproduït en discos

"La Voz de Su Amo"

ELS admirables recitals d'aquesta gran orquestra poden delectar novament el seu esperit. "La Voz de Su Amo" — entre qual llista d'artistes exclusius figura el nom de Pau Casals — li ofereix impressionades en discos elèctrics qualques obres del repertori d'aquest inimitable artista. La reproducció és perfecta i sorprèn la claredat amb que aquests discos reproduïxen els tons reals de cada instrument de l'orquestra. Demaneu en una agència "La Voz de Su Amo" una audició.

"LA VOZ DE SU AMO"

GRAN PREMI DE L'EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE BARCELONA

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

ESTUFES · BRASERS · CUINES
Carbons
PERMANYER
Clarís, 13. Telèf. 10723 - 52081. Barcelona

TABLETAS DE
CAFIASPIRINA
BAYER
combaten todos los dolores. Aumentan las fuerzas y no atacan el corazón ni los riñones.

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

— Vol fer el favor... la porta del servei és al cantó del darrera...
(Judge.)

El senyor que s'ha fet fer un vestit seguint el procediment de pendre's les mides ell mateix i enviar-les per correu.
(Passing Show.)

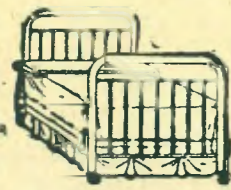
— Es aquí que et pica?
— No, rasca una mica més avall.
(Judge.)

— Lladres! Agafeu-lo! Se m'emporta el gos!
(Ric et Rac.)

— Fes el favor, Joan, vé amb compte amb el meu barret!
(Life.)

Llits daurats i de ferro : Mobles de metall
Parasols, Cadires, Bancs i altres articles
per a Jardí i Platja : Material sanitari, etc.

Únic despatx de la Fàbrica:

Balmes, 2. - BARCELONA

Exposició de Barcelona de 1930

OBERTURA DEL RECINTE

Dies feiners, a les deu del matí Dies festius, a les nou del matí

TANCAMENT DEL RECINTE

Dies feiners, a les nou de la nit Dissabtes, vigílies dies festius
i dies festius, a les deu de la nit

PREUS D'ENTRADA

Dies feiners, 2'10 ptes. Dies festius, 1'05 ptes.

NOTA: En aquests preus va inclòs l'impost de Protecció a la Infància.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.
Entrada: 1'05 ptes.

Pavelló Reial

Obert cada dia, de deu a una del matí i de tres a set de la tarda.
Entrada gratuïta.

Palau de l'Art Modern

Obert des de les deu del matí fins a les quatre de la tarda.
Entrada gratuïta.

Palau de les Missions

Obert cada dia, de deu a una del matí i de tres a vuit de la tarda.
Entrada: 0'50 ptes.

Poble Espanyol

Obert cada dia, des de les deu del matí a les nou del vespre. Dissabte, vigílies de dies festius i dies festius, obert fins a dos quarts de deu de la vetlla.

Entrada ordinària: 1,05 ptes.

E's altres Palaus oberts al públic podran ésser visitats cada dia, de deu a una del matí i de tres a vuit de la tarda.

El públic podrà contemplar cada dia les fantàstiques il·luminacions i els jocs d'aigua.

Dies feiners, d'onze a una del matí i de quatre a sis tarda. Dies festius, de deu a una del matí i de quatre a sis tarda.

Brollador Iluminós i cascades en combinacions alternades.

Cada dia, de sis a vuit del vespre.

Gran Parc d'Atraccions

ENTRADA D'AUTOMOBILS AL RECINTE

Dies feiners . . . . . 4 pessetes
Dies festius . . . . . 2 " "

NOTA: Els passis gratuïts d'entrada al recinte són vàlids fins a nou avís.

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litíasis àcida (mal de pedra), Bronquitis paronquimatosa, Neuritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

Anunciar

MIRADOR

és donar a conèixer un producte per tot Catalunya

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIU

Director
Carles Ossorio
personal tècnic - contables
Layetana - 18 - pral. B
Especialitat industrial i utilitat
Abonaments

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 79013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

BABY LAX

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS
perquè combaten les seves causes

• Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquis, i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les preferides pels metges. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA pesseta la capsula en les principals farmàcies i drogueries.

Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG
Carrer del Ter, 10 · Telèfon 50791 · BARCELONA

En ficar-se al llit

El dia ha estat dur i us prepareu a una nit de repòs que tanta falta us fa. Però temeu allò de cada nit: dues hores estossegant, sofocant-vos, sense agafar el són. Us heu passat el dia fumant, i la vostra gola irritada, amb l'escalfor del llit, és escomesa de forts accessos de Tos.

Puix coneixeu el perill, preveniu-vos. Tingueu a l'avançada una capseta de PASTILLES del Dr. ANDREU, eficacíssimes contra tota mena de Tos. Cada nit, en colgar-vos, preneu una Pastilla i deixeu-la fondre a la boca. En resultarà un gran calmant per la vostra gola i els vostres bronquis, i podreu descansar tranquil.

Fumeu si us plau. Però preveniu-vos amb

Pastilles del Dr. Andreu

Subscriu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALÀ

Polai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

_____ de _____ de 19____

Signatura